

Upravništvo Ljubljana, Knafljeva 2
— Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126
Inseratni oddelk: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492
Podružnica Maribor, Grajski trg 7.
— Telefon št. 2455.
Podružnica Celje, Kocenova ulica 2.
— Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice, Pri kolodvoru
št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baum-
gartnerja

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo:

Ljubljana, Knafljeva ul. 5. Telefon
št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Ponedeljka tadeja »Jutra« izhaja
vsek ponedeljek jutraj. — Na-
roča se posebej in veča po pošti
prejemana Din 4.— po razmah-
cih dostavljena Din 5.— mesečno.
Maribor, Grajski trg št. 7. Telefon
št. 2455.
Celje, Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 66.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglas po
tarifu.

Junaška borba malega finskega naroda

Kljub silni nadmoči napadalca se finska armada odločno upira in z uspehom odbija vse napade — Apel finske vlade na Društvo narodov — Silen odmev po vsem svetu

Stockholm, 3. dec. br. Ves svet z napeto pozornostjo spremlja junaki odpor malega finskega naroda proti nadmočnemu napadalcu. Štiri dni že finske čete hrabro odbijajo napade boljševske invazije in prizadevajo napadalcu hude izgube. Dasi Finci nimajo od nikoder pričakovati kake dejanske pomoči in se zavedajo, da so navezani sami nase, niti najmanj ne pomišljajo, da bi se brez odpora udali nasilju. Za novo vlado, v kateri so združene vse politične skupine, stoji složno ves narod. Dasi je finska vlada še vedno pripravljena pogajati se z moskovskimi mogotci za pravično ureditev medsebojnih odnosov, sovjetski režim nadaljuje svojo nasilno akcijo. Z najbolj gorostasnimi lažmi skuša pred nepoučeno sovjetsko javnostjo opravičiti svoje postopanje. Prave cilje Moskve pa je izdala

jasno kaže, da hočejo sovjetski mogotci podjarmiti Finsko in ji vsiliti komunistični raj. Odločen odpor finskega naroda pa jasno dokazuje, da delajo v Moskvi račun brez krmčarja in da finski narod ne želi nič drugega, kakor da ostane samostojen in neodvisen od moskovskih osrečevalcev.

Finska vlada je dostavila Društvu narodov noto, v kateri ga obvešča o neizvajanem sovjetskem napadu in zahteva, da Društvo narodov ukrene proti napadalcu vse ukrepe, ki jih za take primere določa akt Društva narodov.

Vsa svetovna javnost simpatizira z malim finskim narodom in še vedno upa, da bo na koncu zmaga pravična stvar.

Finska zahteva izvajanje sankcij proti boljševikom

V posebni noti zahteva finska vlada takojšnje izredno sklicanje Društva narodov, da sprejme primerne sklepe

Helsinki, 3. dec. j. (Fin. tel. ag.) Na svoji večerajšnji seji se je finska vlada odločila da sporoči primer sedanjega napada Sovjetske unije na politično in teritorialno neodvisnost Finske Društvu narodov. Poslanik finske vlade v Ženevi, Holsti, se je skupaj s finskim delegatom pri DN javil danes opoldne v tej misli pri generalnem tajniku Avenolu in mu v imenu finske vlade izrazil željo, naj se v najkrajšem roku, ki ga določa statut, skliče izredna seja DN, da zavzame stavot, skliče izredna seja DN, da zavzame stavot, skliče izredna seja DN, da zavzame sistem sankcij, sliče kakor o priliki italijanskega napada na Abesinijo.

bila danes popoldne izročena generalnemu tajniku. Ženeva, 3. dec. j. (Havas) V krogih Društva narodov so že v petek pričakovali, da se bo Finska obrnila zaradi ruskega napada na DN in zahtevala intervencije v smislu čl. 10, 11. in 15. statuta DN. Po teh členih se je Sovjetska unija kot članica Društva narodov obvezala spoštovati in jamčiti vsaki drugi državi članici DN njeno teritorialno in politično nedodvisnost. V krogih, ki so blizu DN, sodijo, da bo Finska zahtevala, da se proti Sovjetski Rusiji uvede sistem sankcij, sliče kakor o priliki italijanskega napada na Abesinijo.

Bedaste laži Kominterne

Z gorostasnimi trditvami, da je Finska pripravljala okupacijo Rusije, skušajo opravičiti boljševiški razbojniški napad na miroljubno soseda

Moskva, 3. dec. j. Današnji sovjetski tisk nadaljuje kampanjo proti bivšemu finskemu režimu in trdi.

s prijateljskim paktom in paktom o medsebojni pomoči do cela vzela upravičenost do eksistence. »Izvestja« prinašajo na uvodnem mestu članek, v katerem obravnavajo ves historični odnos med Finsko in Sovjetsko unijo ter trdijo, da je Finska vso dobo, odkar si je po sovjetski milosti pridobila samostojnost, izgrajevala vsa ruska prizadevanja za mirno sožitje. »Izvestja« navajajo vsa pogajanja med obema državama in številne demarše, ki jih je bila sovjetska vlada prisiljena napraviti v Helsinkih od leta 1918 do 30. novembra, ko se je bila odločila, da napravi »ognjišču večne vojne nevarnosti« enkrat za vselej konec. »Izvest-

ja« podkajajo bivšim finskim vladam nezasišane imperialistične težnje ter trdijo, da je Finska resno računala s tem, da bo nekoč anektirala ves ruski teritorij do Urala. »Izvestja« nadalje trdijo, da je Finska nenapadalni pakt iz leta 1932, podpisa lažjo v sre in da nikdar ni delala tako, kakor da jo ta pakt kakorkoli obvezuje. Zadnja leta se je položaj naglo slabšal ter je začela, kakor vedo povedati »Izvestja«, Finska resno pripravljati vojaški napad na Sovjetsko unijo. V zadnjih mesecih so te grožnje zavzele že tolikšne dimenzije, da je Finska venomer držala na sovjetskih mejah vso svojo armado mobilizirano. Na koncu se članek v »Izvestjih« povzame do trditve, da je temu »ognjišču večne vojne nevarnosti« na sovjetski meji napravil konec

Žilav odpor finske vojske

Z največjo hrabrostjo in požrtvovalnostjo brani mali finski narod vsako ped svoje zemlje — Boljševiki samo s pomočjo strojne vzdržujejo „moralo“ rdeče vojske

Helsinki, 3. dec. j. (Fintelag). Ruske vojaške operacije proti Finski se vrše sedaj v glavnem od štirih strani. En del ruske armade operira v jugozapadni smeri od Murmanska odnosno od Pečenge odkoder izvaja pritisk na finske čete, ki so se morale od tod umakniti proti jugozapadu. Drugi del ruske vojske operira na bojišču severno od Ladoškega jezera vzdolž železniške proge od kraja Oulu. Tretji del sovjetske armade operira vzdolž obale Ladoškega jezera in četrta, glavna moč sovjetske armade je še zmerom usmerjena proti finskemu obrambnemu pasu na kopinski ozini v južni Kareliji. Delne uspehe je dosegla sovjetska armada doslej samo na skrajnem severu v smeri od Murmanska ter v južni Kareliji. Finske čete nudijo sovjetskemu pritisku povsod izredno močan odpor. Po še nepopravičnih vesteh so na severu finske čete iznova napredovale in si spet priborile Pečengo. Današnji dan je potekel na vseh odsekih fronte razmeroma mirno. Pred vsem so izostale večje akcije sovjetske aviacije.

Helsinki, 3. dec. j. Boji, ki so včeraj ves dan divjali severno od Ladoškega jezera,

skega generalnega štaba. Sovjetske motorizirane čete so se proti pričakovanju izkazale kot zelo počasne v svojih akcijah in se zlasti tanki gibljejo tako počasi, da se jim ne posreči iznenaditi finskih čet in priti za hrbet. Zaradi majhne brzine se je finskemu protitankovskemu topništvu posrečilo uničiti večje število tankov ali jih vsaj tako poškodovati, da jih je finska pehota zajela. — Evakuacija finskih naselij v bližini fronte se normalno nadaljuje.

Amsterdam, 3. dec. AA. Reuter. Po vesteh, ki prihajajo iz Helsinkov, ne kažejo Finci navzlic ogromnemu pritisku Sovjetske Rusije nobenega strahu. »Hetfolka« poroča, da se noben finski vojak ni prestopil norveške meje v pokrajini Pečami, ki se nahaja ob norveški meji. Dopisnik dodaja, da so Finci popolnoma uničili rudnik v Salmijariju, da ga ne bi mogli Rusi, v primeru, da zavzamejo ta kraj, izkoristiti.

Finsko vojno poročilo

London, 3. dec. AA. Reuter: Sporočilo finskega ministrstva narodne obrambe, ki je bilo objavljeno sredi po radiu v Helsinkiju, pravi, da so se včeraj vršile največje borbe v okraju Sudiariji na Karelijski ozini, kjer je sovražnik napadel na več krajih. Na drugi krajih je bil izvršen umik iz taktičnih razlogov, toda frontalna črta je ostala nedotaknjena. Arktična luka Pečamo se nahaja stalno v rokah finskih branilcev. Včeraj ni bilo letalskih napadov. Tudi sovražna mornarica ni napadla včeraj finske obale, verjetno zaradi težkih izgub, ki jih je pretrpela prejšnji dan o priliki napada na Hangö.

Helsinki, 3. dec. AA. Reuter: Kakor se izve je bil prevčerajšnjim o priliki bombardiranja Hangöja zadet tudi drugi sovjetski rušilec.

Moskovsko poročilo

Moskva, 3. dec. Sovjetsko uradno poročilo o večerajšnjih bojih, kakor ga razširja uradna agencija Taas, pravi:

Sovjetske čete leningrajske armade so včeraj ves dan nadaljevale prodiranje. Na bojišču pri Murmansku so zasledovale od Pečenge se umikajoče finske čete v smeri proti naseljem Ukhta, Repola, Poroszero, Petrozavodsk, kjer so napredovale v globino 30 do 35 km. Na Karelijski ozini so sovjetske čete zasedle vasi Harmaatarpila, Lauthilta, Kirka in Kivennapa. Letalstvo se zaradi slabega vremena ni moglo udeleževati.

Uspešna obramba proti boljševiškim tankom

Stockholm, 3. dec. AA. Reuter: Po poročilih, ki so prispela sem, se danes borbe na Karelijski ozini nadaljujejo z nezmajšano srčnostjo. Poročajo, da se v vsaki finski jami ob meji nahaja že po en sovjetski tank. Veliko število sovjetskih tankov je bilo uničenih. Ne ve se točno število, toda danes je bilo uničenih več sovjetskih tankov kakor včeraj. Po nekem poročilu so bili uničeni vsi sovjetski tanki, ki so jih sovjetske čete dosledaj uporabljale v boju s Finci.

Že 35 boljševiških letal od Fincev uničenih

Berlin, 3. dec. j. DNB poroča iz Helsinkov, da sta se po komunikaciji finskega vojaškega poveljstva včeraj morali prisilno spustiti na Finskem ozemlju dve ruski vojaški letali. Letali sta bili v zračni bitki poškodovani od finskih lovskih letal, ki so se z njima zapletla v borbo nad jezerom Valkaerivi. Letali je finsko vojaštvo zaplenilo.

Helsinki, 3. dec. (Havas): Kakor poročajo listi z bojišča, je bila v bližini Imatre uničena sovjetska eskadrila. V Kareliji so

Finci odbili napade sovjetskih tankov. Trdi se, da so Sovjeti od začetka sovražnosti izgubili 35 letal in veliko število tankov.

Boljševiška letala obstreljujejo civilno prebivalstvo

Helsinki, 3. dec. j. (Fin. tel. ag.) Morala finskega prebivalstva v zaledju je navzlic neprestano se ponavljajočim ruskim napadom odlična. Sovjetska letala ne delajo nobene razlike med nezaščitenimi mesti in vasi ter med vojaškimi objekti, ampak brezobzirno bombardirajo, dokler jih ne vrne finsko protiletalsko topništvo. V napadih na nezavarovana naselja se sovjetski letalci zlasti radi poslužujejo strojne, s katerimi obstreljujejo civilno prebivalstvo.

Prekrižani računi

Boljševiška ofenziva ustavljena — Spričo nepričakovano žilavega odpora so morali napadalci opustiti svoje prvotne načrte

Helsinki, 3. dec. j. (Fintelag). Odpor finske vojske je zelo iznenadil sovjetske napadalce, ki so se nadejali, da bodo na znatnejši odpor naleteli samo v obrambnem pasu v južni Kareliji dočim bodo z meje proti zapadu ter v smeri z Murmanska z lahkoto prodirali. Ruski napadi so danes nekoliko popustili in kakor zatrjujejo v vojaških krogih, ne bo Rusija pred zimo več podvzela ofenzive v večjem slogu. Zaradi slabih prometnih zvez bo morala Ru-

sija, kakor zatrjujejo v finskih vojaških krogih, v prvi vrsti poskušati, da si zagura sedanje svoje položaje, dočim bo lahko na eventualno nadaljevanje prodiranja računala šele potem, ko bo nastopil trajen mrz in bodo nudila zmrazjena tla dovolj trdno podlago za prodiranje sovjetskih tankov ter za oskrbovalne transporte, ki jim bodo skušali slediti v notranjost Finske.

Neuspel manever Moskve

Helsinki, 3. dec. j. (Fin. tel. ag.) Sinoči se je v poznih urah razvedelo,

s katero si Finska in Sovjetska Rusija priznavata politično in vojaško enake pravice in dolžnosti druga do druge. V finskih političnih krogih označujejo to pogodbo za izvrstno politično šalo, ki je s strani finskega prebivalstva deležna smeha, ki edinega zasluži.

Ugovarilo se je, da je Kussinen zapustil Finsko leta 1919 in da je posled ves čas bival v Sovjetski uniji. S Finsko, ki je v tem času doživela velikanski napredek na vseh poljih, torej Kussinen ne more imeti prav nobenih stikov več, prav tako kakor tudi Finska in finsko ljudstvo z njim nista vzdrževala nikakih zvez. Na Finsko vežejo Kussinena zgolj njegovi osebni interesi in pa služba, za katero je plačan od Kominterne.

Ameriška javnost za hitro in izdatno pomoč Finski

Listi zahtevajo, naj dajo Zedinjene države Finski nemudoma večje posojilo

Washington, 3. dec. j. (United Press) Govor, ki ga je imel finski finančni minister Tanner pa radiu za Zedinjene države, je napravil v ameriški javnosti globok vtis. Tannerjeva izjava, da se Finska zaradi pomanjkanja zadostnih denarnih sredstev ne more oborožiti v tolikšni meri, kakor bi to odgovarjalo številu njene armade in velikanski obrabi orožja, kakor ga zahteva moderna vojna, so našle velik odmev v vsem ameriškem tisku, ki zlasti podčrta poudarek Tannerja, da Finski primanjkuje modernega topništva, s katerim bi se mogla uspešno postaviti v bran sovjetskim motoriziranim četam. Listi pri-

pominjajo, da glede na ta položaj javnost ne sme samo platonično izkazovati svoje podpore s tem, da izraža svoje občudovanje do junaškega odpora Finske proti številno nadmočnemu napadalcu, ampak je treba Finski nemudoma tudi finančno prisločiti na pomoč. Načrti kongresa o moratoriju za finske obveznosti v Zedinjenih državah naj napravijo prostora izdatnemu posojilu, ki pa ga mora Finska dobiti nemudoma in ne morda šele po večmesečnih debatah o pravni možnosti takega posojila. Načinov, kako se da v najunjem primeru uradni postopek skrajšati, poznajo Zedinjene države dovolj.

Italija se bo uprla nadaljnjemu prodiranju boljševizma v Evropo

Zanimive informacije švicarskega lista o bližnji preorientaciji italijanske zunanje politike —

Budimpešta, 3. dec. z. Dopisnik »Neue Zürcher Zeitung« sklepa iz razgovorov s merodajnimi madžarskimi činitelji, da sovjetski napad na Finsko ne bo ostal brez dalekosežnega vpliva na splošni mednarodni položaj. Italija, ki že od vsega početka ni odobrvala boljševiške ekspanzije v Evropo, ki jo je omogočila politika Nemčije, se bo sedaj nadaljnjemu razmahu boljševizma odločno uprla. V Budimpešti računajo z dalekosežnimi izpremembami v odnosih med Rimom in Berlinom in smatrajo,

krivajo vse večje zaskrbljenosti zaradi Bezarabije. Tudi pisanje italijanskega tiska dokazuje, da se pripravlja Italija na popolno preorientacijo v svoji zunanji politiki. Listi nepokrito odobravajo politiko Finske in izražajo občudovanje za junaški odpor malega finskega naroda proti nadmočnemu napadalcu. Pri tem poudarjajo, da se mora združiti ves civilizirani svet v odporu proti boljševškemu barbarstvu. Turinska »Stampa« beleži dosedanje uspehe finske armade in naglašja, da se ti uspehi dočela strinjajo z izkušnjami, ki so jih napravili italijanski legionarji v španski vojni v borbah proti rdeči vojski. List naglašja, da odpor Fincev ni tako brezizgleden, kakor bi se zdelo na prvi pogled in Finska je že sedaj pokazala dovolj samozvesti in sposobnosti, da nadaljuje to si-cer nemako borbo.

Curich, 3. dec. z. »Neue Zürcher Zeitung« poroča iz Rima, da se v rimskih krogih vedno bolj izraža stremiljenje po prekritiviti dosedanjih tesnih odnosov z Nemčijo in po popolni zunanjo-politični preorientaciji Italije. Povod za to dajo predvsem paktiranje Nemčije z boljševizmom in neovirano prodiranje boljševizma v Evropo.

Rim, 3. dec. z. Danes dopoldne se je zbrala pred sovjetskim poslanstvom v Rimu več tisočglava množica in priredila bučne demonstracije proti boljševikom ter izrazila simpatije za Finsko. Ko je prišla policija, so se demonstranti umaknili ter krenili pred finsko poslanstvo, kjer so dolgo manifestirali za Fince in pozvali italijanske legionarje, naj se javijo kot prostovoljci v finsko vojsko.

Napad na Finsko — samo začetak?

Nenaden napad glasila nemškog vanjskog ministarstva na švedskog vanjskog ministra

Berlin, 3. dec. 2. Velika pozornost u svih diplomatskih krogih je zbudila članek diplomatskego suradnika »Berliner Börsen-Zeitung«, ki velja za glasilo nemškog vanjskog ministarstva. Članek vsebuje izredno oster napad na švedskog vanjskog ministra Sandierja, kateremu očita, da se je prav v zadnji dobil izkazal kot največjega privrženca Anglije ter največjega sovražnika Nemčije. Kot ideolog Društva narodov je po mnenju lista vplival tudi na

finsko zunanjo politiko in je zaradi tega skrivaj, da se Finska ni sporazumela s Moskvo. Njegovemu delovanju je tudi v glavnem pripisati, da je prišlo do popolne odtujitve med Nemčijo in Švedsko ter sploh skandinavskimi državami. V berlinskih diplomatskih krogih skiepajo iz tega, da je ruski napad na Finsko samo del velikega načrta, ki ga nameravata izvršiti Nemci in Nemčija proti severnim državam.

Pred glavnim napadom na finsko prestolnico

Boljševiki so samo počakali na odhod Nemcev iz Helsinkov

Berlin, 3. dec. 2. Dopisnik »Neue Zürcher Zeitung« poroča, da so danes s posebnim nemškim parnikom odpotovali iz Helsinkov člani nemškega poslanstva ter člani nemške kolonije. V Berlinu potrjujejo, da je sovjetska Rusija po dogovoru s Nemčijo večeraj ustavila napade na Helsinke, da bi tako omogočila nemoten odhod Nemcev. Splošno pa pričakujejo, da bo sedaj sledil velik napad na Helsinke in to iz zraka in s morja.

Kodanj, 3. dec. j. (Havas) Včeraj dopoldne so se izselili iz Helsinkov tudi člani nemške kolonije v finski prestolnici. Dopisnik lista »Berlinske Tidende« trdi v tej zvezi, da je Nemčija dobila s strani ruske vlade zagotovilo, da bodo pravice nemških državljanov na Finskem v vsakem pogledu zavarovane ter da jim bo o zemlja, kolikor ga bodo zasedle sovjetske čete, zmerom omogočen svoboden odhod, kamor bi želeli. Z druge strani pa se doznava, da je bil med Nemčijo in Sovjetom sklenjen dogovor, da boljševiki dva dni ne bodo bombardirali Helsinkov, da bi na način omogočili neoviran izselitev Nemcev. Takoj zatem je pričakovati generalni napad rdečega letalstva na finsko prestolnico.

Stockholm, 3. dec. 2. Tukajšnji listi poročajo o silnih težavah pri evakuaciji ogro-

ženih finskih pokrajin. V snežni in vihar- ni noči je na desetstote žensk in otrok v najhujšem snežnem meteu kilometre daleč pešali proti severu. Ceste so prenapolnjene z begunci. Vlada je dala na razpolago vsa razpoložljiva vozila, da begunce čimprej spravi na varno. Kljub temu trpljenju pa je morala prebivalstva odli-

Finska je še vedno pripravljena za pogajanja

Helsinki, 3. dec. 2. (United Press) Novi predsednik finske vlade je izjavil dopisniku »United Press«, da finska vlada še vedno upa, da bo mogoče s pogajanj do- sedi sporazum in da diplomatska rešitev kljub izbuhu sovražnosti ni popolnoma brezupna. Finska se zaveda, da ji ne more nihče prisiljati na pomoč, kljub temu pa je odločena voditi borbo do kraja. Finska vojska je že v prvih borbah dokazala svojo sposobnost in dosegla odlične uspehe. Morala vojske in vsega prebivalstva je odlična. Finski narod mirno čaka na nadaljnji razvoj.

Finsko delavstvo na braniku domovine

Proglas socialistov in delavskih sindikatov

Ves narod složen v borbi proti napadalcu

Helsinki, 3. decembra. AA. Havas: Finska socialno-demokratska stranka in zveza delavskih sindikatov sta objavili sledeči proglas:

V teh časih preizkušen za finski narod želijo predstavniki delavskega razreda pripraviti javno mnenje, da finska vlada, ki je bila te dni sestavljena in odobrena od parlamenta, edina predstavlja finski narod. Te pravice nima nobena druga vlada. Delavski razred v tej državi živi mirno ob svojem ognjišču. Finska je sedaj žrtev krivice. Naloga delavskega razreda je, boriti se proti takim napadom. Ta naravna obramba niti najmanj ne zmanjšuje želje finskega naroda in njegovega delavskega razreda živeti v miro-

ljubnih odnosajih s Sovjetsko Unijo, ki odgovarjajo interesom obeh držav. Delavski razred Finske ima globoko željo, da se obnovi mir. Podpisane organizacije izjavljajo, da finski delavci popolnoma upoštevajo sedanje dogodke in da so pripravljeni, da se bodo težave prebrodile in da bo demokratska in miroljubna reforma zavarovala gospodarski in kulturni napredek širokih plasti. Toda ako zavojevalec odklanja našo željo za mirno rešitvijo delavskimi razredom Finske ne preostaja druge kakor da se z orožjem v roki bore proti sili za pravico naroda, da upravlja sam v demokratskem duhu in v miru svojo usodo.

Na zapadni fronti mir

Samo manjši spopadi izvidniških letal

Pariz, 3. dec. AA. (Havas) Včerajšnji dan na bojišču je bil najmirnejši od začeta vojne. Ni bilo niti križarjenja, a-trol niti spopadov med posameznimi patr-olnimi oddelki. Edino južno od Saarbrückna je streljalo topništvo, toda tudi to streljanje je trajalo zelo kratko. V ostalem je na vsem bojišču vladal popoln mir. Izvršenih je bilo nekaj izvidniških pletov, toda samo nad utrjenimi črtami. Letalskih bojov ni bilo. Več nemških letal je letelo nad vzhodnimi kraji Francije.

Nemško vojno poročilo

Berlin, 3. dec. j. Nemško vrhovno vojno poveljstvo objavlja:

Na zapadni fronti so bile lokalne akcije nemških izvidniških čet. Ponekod je artilerija obstreljevala posamezne objekte. V odseku fronte med Mozelo in Renom, kakor tudi v odseku pri Karlsruhe in Freiburgu so izvršila nemška letala manjše izvidniške polete.

Nemška letala nad severno Francijo

Pariz, 3. dec. j. Danes med 10.05 in 10.25 je bil v nekaterih mestih severne Francije izdan protiletalski alarm. Opazili so manjšo skupino nemških letal, ki so letela zelo visoko. Protiletalska obramba je takoj pričela s obstreljevanjem, nakar so letala izginila proti severovzhodu.

Slovesna otvoritev novega železniškega mostu preko Save pri Zagrebu

Manifestacija domače delavnosti in sposobnosti

Zagreb, 3. dec. AA. Danes so slovesno otvorili in izročili prometu novi železniški most preko Save pri Zagrebu. Svečanosti so prisostvovali predsednik vlade Dragiša Cvetković, podpredsednik vlade dr. Vlado Maček, ban dr. Ivo Šubašić, več ministrov ter množestvo lokalno občinstvo iz Zagreba in okolice. K otvoritvi mosta so se gostje od- peljali s posebnim vlakom ob 11. dopoldne s zagrebske železniške postaje, kjer se je zbrala velika množica meščanstva s želez- ničarsko godbo »Društva sv. Roka« na čelu. Lokomotiva vlaka, ki je pozneje vozil kot prvi čez novi most, je bila okrašena s cvetjem in zastavami. Nekoliko pred 11. so prispeli na postajo predsednik vlade Dragiša Cvetković ter ministri Mihaljević,

Torbar, Marković, Čubrilović i. dr., ki jih je sprejel kot domačin prometni minister Bešlić. Kmalu nato so prispeli podpredsednik vlade dr. Maček, ban dr. Šubašić, finančni minister dr. Šutej, nadškof dr. Stepinac v spremstvu vseučiliškega profesorja mag. Bakšića, odposlanec metropolit Dostojeva protijer Vitković, pomočnik prometnega ministra ing. Šneler, pomočnik generalnega direktorja Jojić, direktor zagrebske železniške direkcije ing. Perbek, podban Ivan Krbeč, komisar zagrebske mestne uprave Mate Starčević, poveljnik topništva svaške divizije general Pogačar kot zastopnik poveljnika mesta, poveljnik žandarmerijske brigade general Tartaglia, mnogi politiki iz vrst KDK, med njimi

senator V. Vilder, bivši spilitaki poslanec Berković i. dr. Točno ob 11. je prispel na postajo zastopnik Nj. Vel. kralja poveljnik 4. armijske oblasti general Nedeljković. Kmalu nato je poseben vlak odpeljal goste proti Savi. Pred novim mostom je bil postavljen slavalok, okrašen s državni in hrvaškimi zastavami in z naplomo: »Pozdravljeni v vaš dom! Um in delo. Pred mostom se je vlak ustavil. Na desni strani mosta je bil majhen oltar, pred katerim je blagoslovil novi most nadškof dr. Stepinac, ki je zatem obrnjen k zastopniku Nj. Vel. kralja, predsedniku vlade Dragiši Cvetkoviću in ostalim povabljenim dejali: Ko sem blagoslovljal ta most, sem imel željo, naj nam Vsemogočni pomaga, da bi med tem, ko drugi narodi rušijo, obvarovali z njegovo milostjo pred strahotami vojne svoje domovino in da bi lahko v miru delali in gradili dalje. Nato je nago- voril razvalit zagrebskega žel. razvalitel- stva inženir Perbek prometnega mi- nistra Bešlića s besedami: Gospod mi- nister, sporočam vam, da je most dogotov- ljen, da je bil strokovno preizkušen in da je sposoben za promet.

Prometni minister Bešlić je imel nato naslednji govor:

Predem predam ta most prometu, naj sporočim, da je delo naših domačih sinov in izdelan iz našega domačega materiala. Vsi deli tega mosta so bili izdelani v to- varnah v Slavonskem Brodu, Mariboru in na Jesenicah. Most je zgrajen iz močnega in odličnega jekla. Njegova teža znaša 2.700 ton ter je bilo izdanih za njegovo graditev 59.5 milijonov din. To je prvič, da so tako veliko delo zgradili naši ljudje. Naši inženirji, naši delavci, iz našega do- mačega materiala. Vse, kar vidite, je delo naših narodnih sinov Srbov, Hrvatov in Slovencev, katerih sodelovanje je prišlo tu tako srečno do izraza. Ko predajamo ta most prometu, želimo vsi, da bi služil v one svrhe in cilje, ki si jih mi vsi želimo. Lepši bodočnosti srbskega, hrvatskega in slovenskega naroda, srečni bodočnosti na- še velike domovine kraljevine Jugoslavije, da bi bil večer spomin modre vladavine Nj. Vel. kralja Petra II. in dinastije Ka- ragorjgejevićev.

Nato je prometni minister ing. Bešlić naprosil zastopnika Nj. Vel. kralja, naj prereže trak ter s tem preda most red- nemu prometu. Zastopnik Nj. Vel. kralja general Nedeljković je prerezał trak in iz- javil, da izroča most prometu.

Takoj po tej svečanosti so predsednik vlade Cvetković, podpredsednik dr. Maček in vsi ostali gostje stopili v vlak, ki je nato kot prvi vozil čez novi most. Vlak je peljal nekaj časa v smeri proti Sv. Klari, nakar se je s povabljenimi gosti vrnil na zagrebsko železniško postajo.

Med vožnjo so novinarji imeli priliko govoriti s predsednikom vlade in ministri. Minister dr. Čubrilović je novinarjem de- jal: »Lahko objavite, da sta se predsednik vlade Dragiša Cvetković in dr. Maček na mostu poljubila, kar vam je najboljši do- kaz, kako sta drug drugemu drugemu raz- položenca. Predsednik vlade Dragiša Cvet- ković je na vprašanja, kako je zadovoljen s sprejemom v Zagrebu, odgovoril: »Kakor vedno, odlično in slijajno. Na vprašanje, kako se je počutil na snočnji prireditvi, je predsednik vlade dejal: »Odlično. Dovolj je, ako vam povem, da so dr. Mačka in mene ljudje z navdušenjem nosili na ro- kah.« Trgovinski minister dr. Andres, ki je prisostvoval razgovoru, je pripomnil: »In kako dolgo! Predsednik vlade Cvet- ković je nato nadaljeval: »V Zagrebu je bilo isto navdušenje kakor v Nišu, kar ne- dvomno dokazuje, da je ljudstvo tako v Srbiji kakor na Hrvatskem sporazum po- polnoma sprejelo. Za nas je glavno, da je ljudstvo sporazum sprejelo, da ga narod odobrava ter sledi naši politiki. To nam daje nove moči in voljo, da v tej smeri vztrajamo do kraja in da popolnoma izvr- šimo sporazum Srbov in Hrvatov tudi v oni drugi najvažnejši etapi, ki naj prinese narodu boljše življenjske pogoje.

Posebni vlak se je vrnil na zagrebsko železniško postajo popoldne. Prisotno me- ščanstvo je predsedniku vlade Cvetkoviću odpredsedniku vlade dr. Mačku, ter osta- lim gostom priredilo prisrčne manifesta- cije.

Večerja v banski palači

Zagreb, 3. dec. o. Nocoj je ban dr. Šu- bašić priredil na čast ministrom, ki se mu- de v Zagrebu, večerjo v banski palači, ki so se je udeležili predsednik vlade Dragiša Cvetković, podpredsednik vlade dr. Maček in mnogi drugi ministri. Predsednik vlade je s prvim brzim vlakom odpotoval zvečer v Beograd.

Predsednik vlade na zabavi Meščanske zaštite

Zagreb, 3. dec. o. Snoči je v Zagrebač- kem zboru priredila Hrvatska meščanska za- štita zabavo, ki je bila zelo dobro obis- ka. Prišli so nanjo tudi podpredsednik vla- de dr. Maček, ministri dr. Šutej, dr. Andres in dr. Torbar ter mnogi prvaki HSS. Ko se je izjavljala umetniški program, je dr. Ma- ček odšel na kolodvor, da sprejme pred- sednika vlade Cvetkovića. Inspektor Me- ščanske zaštite Delak je medtem sporočil da je dr. Maček odšel k sprejemu pred- sednika vlade, ter je naprosil občinstvo, naj predsednika vlade sprejme prav tako prisrčno, kakor je bil sprejet dr. Maček v Beogradu in v Srbiji sploh. Okoli 22. sta prispela v dvorano predsednik vlade Cvet- ković in podpredsednik vlade dr. Maček držat se pod roko. Prisotni so ju pozdravili z burnim vzlikanjem in plaskanjem. Med zabavo je priredil dr. Maček v paviljonu ob vhodu v Zagrebački zbor na čast pred- sedniku vlade večerjo, na kateri je bilo iz- rečenih več govorov. Prvi je izpregovoril dr. Maček, ki je dejal med drugim, da gre za prireditve organizacije, ki je bila ven- darle koristna in zelo potrebna, čeprav je bila ilegalna. V svojem govoru je pred- sednik vlade Cvetković odvrnil, da Hrvatska meščanska in seljačka zaštita nista več ilegalni, ker ju je legaliziral hrvatski na- rod. Po večerji je dr. Maček odpeljal pred- sednika vlade Cvetkovića v glavno dvora- no med občinstvom, kjer so vsi skupaj za- plesali kolo. Občinstvo je dvignilo na ra- mena dr. Mačka in Cvetkovića ter jima je navdušeno »vikalo, ko sta si drug dru- gemu podala »ke, člani Meščanske zaštite so pristopili k predsedniku vlade ter mu posadili na glavo klobuk njihove organiza- cije, za kar se jim je predsednik vlade za- hvallil s salutiranjem. Predsednik vlade Cvetković in dr. Maček sta ostala na za- bavi do 4. ure jutraj.

»Sem prispeval za sokolski dom u Trnovu«

25 letnica rudniške ofenzive

Velike svečanosti v Gornjem Milanovcu

Gornji Milanovac, 3. dec. p. V okviru pro- slave 25letnice rudniške ofenzive je bila snoči prirejena v veliki dvorani gimnazi- je slovesna akademija, ki ji je prisostvovalo mnogostevno meščanstvo ter kmetje iz o- kolice, Sokoli, bojevniki-nositelji Karagor- gjeve zvezde ter armijski poveljniki Karagor- gjeve zvezde ter armijski poveljniki Karagor- gjeve zvezde, poveljniki sumadijske divizije ge- neral Cedimir Jovanović, general v p. in bivši poveljnik v rudniški ofenzivi Ljubo- mir Milić, upokojeni general Tesić, povelj- nik kragujevke vojnega okrožja polkov- nik Pavlović, poveljnik 4. pešpolka polkov- nik Gustović, mnogi drugi odličniki ter predstavniki raznih kulturnih in nacional- nih društva. Ko je gimnazijski pevski zbor od- pel državno himno, je general Petrović govoril o zgodovinskem pomenu rudniške ofenzive. Sovražna vojska je bila mnogo močnejša ter bolj pripravljena. Velika raz- lika je bila tudi v številu topništva, vendar pa položaj sovražnika ni bil ugoden. Zveze so bile v zelo slabem stanju in je bila pre- skrbna sovražnih armad pri Suvoru ob upna. Vojaki so stradali ter so po okoli- škah vseh iskali hrane. Zato je bil sovraž- nik neprivržen ter je v takem stanju moral sprejeti naš napad. Trenutek za naš napad je bil mojstrsko izbran. Naša ofen- ziva je bila v polnem teku 3. decembra. 4. decembra pa so se sovražnikove sile že začele majati. Glavni del bitke je bil 5. de- cembra, ki mu je kmalu sledil sovražnikov polom. Tega dne so naše čete zavzele Su- voro ter začele preganjati sovražnika. Dne 6. decembra se je preganjanje nadalje- valo ter se ga je udeležila tudi dunavska divizija. Dasi so bile čete utrujene, so ven- dar uspešno preganjale sovražnika, ki je bežal v paniki proti Mionici in Toplici. Tudi 7. decembra se je nadaljevalo pre- ganjanje. Naši uspehi so bili vedno večji. Sovražnik se je umikal proti Beogradu ter končno izpraznil tudi Beograd, v katerega so vkorakale naše čete na čelu z blago- pokojnim kraljem Aleksandrom Uroševićem. Naše čete so preganjale sovražnika tudi v smeri proti Sabcu in Drini. Dne 15. decembra ni bilo nobenega sovražnega vojaka več na našem ozemlju, razen utru- jenih. Zaplenili smo tudi okoli 130 topov. Ta bitka, ki je znana kot »rudniška ofen- ziva«, se je pretvorila nato v kolubarsko bitko ter se je končala s popolnim umikom sovražnika s našega ozemlja. Kolubarska bitka je bila pravi čudež, ki se da primer- jati le z bitko ob Maru. Posledice te bitke so bile ogromne. Ugled avstro-ogrskor- arhije je bil ponovno amajan. Sovražnik leto dni ni smel več izvršiti napada brez pomoči zaveznikov. V nadaljnjem svojem govoru je general Petrović naglasil veli- ke zasluge blagopokojnega kralja Aleksandra vojvode Mišića in vojvode Radomira Put- nika, ki so s pravičnimi in pravočasnim povelji omogočili, da so se te bitke kon- čale v našo korist. Zato izražamo danes zahvalo vsem udeležencem v teh borbah, tudi tistim, ki jih ni več pri življenju, od kralja in vladarja do zadnjega redova. Naj jim bo večna hvala in slava! (Dolgotrajni vzkliki: Slava jim!). Naj bo mučenštvo in veliko požrtvovanje teh junakov zgled današnjim generacijam. Kajti samo tako se bomo lahko branili proti vsem nevar- nostim in obvarovali svojo domovino pred napadi sovražnikov.

Gimnazijski pevski zbor je nato zapel več pesmi, vojaška godba pa je zaigrala več koračnic. Učenci gimnazije so nato na- stopili v več točkah, za kar so želi prizna- nje vseh prisotnih.

Danes so na poslopju sreskega sodišča slovesno odprli ploščo v spomin na slo- vitno rudniško ofenzivo pred 25 leti. Pred odkritjem je bila v pravoslavni cerkvi služba božja, ki sta jo imela episkopa Ni- kolaj in Irinej. Episkop Nikolaj je imel lep patriotski govor, v katerem je slavil junaštvo srbske vojske in njeno požrtvo- valnost. Po cerkveni službi božji se je pri- čela svečanost na trgu pred poslopjem sreskega sodišča, kjer je bila pisarna voj- vode Mišića, ki je v njej izdal povelje za pričetek ofenzive. Na tem poslopju so tudi odprli spominsko ploščo. Nj. Vel. kralja Petra II. je zastopal armijski general Jo- van Naumović, poveljnik 5. armije navzoči pa so bili tudi armijski general Milorad Petrović poveljnik 1. armije, armijski ge- neral v p. Ljubomir Milić bivši komandant rudniške vojske, episkopa Nikolaj in Irinej,

Mariborska kronika

Maribor, 3. decembra Danes so bile trgovine na Miklavževu »deljivo odprte. Po trgovinah je bilo pre- cej živahno vrvenje, zlasti po trgovinah kjer prodajajo otroške igračke in slašice. Tudi je bilo snoči ponekod miklavževanje raznih društev, tako so imeli v Narodnem domu uslužbenci Nabavljali zadrug kra- sno uspelo miklavževanje. Prostori so bi- li okusno okrašeni in tudi odziv občinstva je bil številen. Društvo »Jadran-Nanos« pa je imelo svoje miklavževanje v Grmekovi dvorani v Studencih s slovesnim Miklav- ževim prihodom. Prav tako je bilo veselo mi- klavževanje tudi danes popoldne v mati- nem Sokolskem domu, kjer je bila primer- na igra z obdaritvijo številne sokolske de- ce.

Sokolski proslavi

Snoči je imel Sokol Maribor I. prisrčno in učinkovito proslavo praznika zedinje- nja. Proslava, ki so se je udeležili pripad- niki vzorno delujoče Pivkove sokolske dru- žine polnoštevilni, je bila združena z za- prisige številnih novih članov v pričo sta- roste br. Mohorka.

Sokol Maribor III pa je imel svojo pro- slavo zedinjenja v lepo okrašeni telovadni- ci. Starosta prof. Struna je podčrtal pomen prvodecembra praznika. Vneto so so- delovali pri proslavi pevci trgovskega po- moćniškega zbora pod spretnim vodstvom g. Cibica.

Premiera »Lepe Vide«

V polnem Narodnem gledališču je bila snoči premiera opere »Lepe Vide«, ki jo je uglasil naš znameniti skladatelj Risto Savin. Predstava je vzbudila pohvalo šte- vilnega občinstva, ki ni štedilo s prizna- njem sodelujočim. Nosilci glavnih vlog so prejeli lepe vence. Navzoči avtor je moral pred zastor. Občinstvo mu je prisrčno vzklikalo. Prejel je krasen lavorjev venec.

mnogo bivših bojevnikov in velika množica ljudstva iz mesta in okolice. Vlado je za- stopil minister Jevrem Tomić.

Spominsko ploščo je odkril zastopnik kralja armijski general Naumović, ki je v svojem govoru očrtal pomen rudniške ofenzive, nakar sta govorila še episkop Irinej in general Milić.

S svečanosti so bile poslone brzgojavke Nj. Vel. kralju Petru II. in kraljevskim namestnikom.

Sledilo je defiliranje čet, na čelu katerih so nosili zastave 20 polkov, ki so sodele- vali v zmagoviti rudniški ofenzivi. Z revijo čet je bila svečanost zaključena.

Slava suvoborskega polka

Beograd, 3. dec. p. 18. pešpolk Suvo- borski je danes slovesno proslavil svojo slavo v spomin na slovito suvoborsko ofen- zivo.

Vojni minister Nedić častni predsednik udru- ženja nosilcev albanske spomenice

Beograd, 3. dec. p. Udruženje nosilcev albanske spomenice je imelo danes svojo letno skupštinu, na kateri je izvolilo za častnega predsednika ministra za vojsko in mornarico generala Nedića. Deputacija udruženja je dopoldne obiskala vojnega ministra ter mu sporočila ta sklep in iz- ročila tudi resolucijo, ki je bila sprejeta na zborovanju.

Skupščina Jugoslovenske akademije znanosti

Zagreb, 3. dec. o. Snoči je bila letna skupščina Jugoslovenske akademije za znanost in umetnost. Predsednik dr. Bazala je predlagal, naj se njeno ime izpremeni in Hrvatsko akademijo za znanost in umet- nost. Ta predlog je izazval razpravo o po- stopku za rešitev tega vprašanja. Predlog bi namreč moral priti pred narodno skup- štinu, po sprejemu v njej pa bi ga moral odobriti vladar. Ker je bila med tem usta- novljena banovina Hrvatska, bo predlog predložen hrvatskemu saboru, ki je sedaj pristojen za izpremembo pravil akademije. Na snočnji seji bi morali sklepati o spre- membi pravil, ker pa ni bila navzoča za- dostna večina članova, je bila seja odgode- na na prihodnjo sredo zvečer.

Spomenik pesniku Milanu Rakiću u Beogradu

Beograd, 3. dec. p. Na Kalemegdanu so danes slovesno odkrili spomenik velikemu našem pesniku, diplomatu in akademiku, bivšemu predsedniku Penkluba Milanu Ra- kiću.

Volitve na zagrebaški univerzi

Zagreb, 3. dec. o. Včeraj in danes so bile volitve odborov strokovnih klubov dijakov na zagrebaški univerzi. Včeraj so bile vo- litve na veterinarski fakulteti ter je zma- gala lista hrvatskih nacionalistov, ki je dobila 71 glasov. Lista HSS je dobila 60 glasov, marksisti pa 39. Izmed 234 dija- kov jih je glasovalo 170. Abstinirali so se po većini dijaki tuje narodnosti. Danes so bile volitve odborov medicinskega kluba ter kluba dijakov gospodarsko-komercial- ne visoke šole. Na medicinski fakulteti je dobila većino lista marksistov, za katero so glasovali dijaki tuje narodnosti, in si- cer 201 glas, HSS 154, hrvatski naciona- listi pa 152. Na gospodarsko-komercialni visoki šoli je zmagala lista KDK s 110 glasovi, hrvatski nacionalisti so dobili 45, marksisti pa 90 glasov. Volitve so bile tudi na filozofski fakulteti ter sta bili v klubu dijakov klasične filologije ter v klbu dijakov matematike in fizike izvoljeni listi hrvatskih nacionalistov, ker protikan- didati niso bili postavljeni.

Popis živil u Zagrebu

Zagreb, 3. dec. o. Komisar zagrebačke mestne uprave Starčević je izdal proglas, v katerem glede na pretirane cene živ- ljenskih potrebščin odredja, da se morajo v treh dneh popisati vse zaloge živil v mestu Zagrebu.

Napačnega je poškodovao

18-letni Franc Nedog se je vračal domov k Sv. Juriju ob Ščavnici. Neznane je na- valil nanj iz zasede in mu z nekim trdim predmetom poškodovao glavo. Nedog je obležal krvav in nezavesten. Njegovo sta- nje je precej resno. Orožniki so ubrali pra- vilno sled in so zajeli storilca, ki je izpo- vedal, da je hotel napasti nekoga drugega, da pa v temi ni opazil, da je napadel pri- jatelja.

Pozor pred žeparji!

Upokojenki Idi Miličević, ki stanuje v Ipavčevi ulici, je spreten žepar izmaknil v Strossmayerjevi ulici denarnico, v kateri je bilo 500 din gotovine. Žrtve neznanega že- parja je postala tudi posestnica Marija Zagleda iz Drakovce, ki ji je izginila de- narnica, v kateri je bilo 600 din gotovine. Policija poizveduje za žeparji.

Kolesa izginjajo

Mizarju Vinku Spindlerju iz Spodnjega Radvanja so odpejali kolo znamke »Ste- yer«, z evid. št. 2-791523. Trgovskemu slugi Alojziju Karmeliju iz Tezna pa je iz- ginilo izpred neke gostilne na Tržaški cesti kolo znamke »Peugeot« z evid. št. 2-128384. Ob Oročkem nabrežju pa je na- šel barvar Leopold Lorbeck kolo z evid. št. 2-125448, ki je bilo tudi očividno ukra- deno. Lastnik dobi kolo pri policiji.

Sezonski delavci se vraćajo

Snoči se je vrnilo preko Maribora s no- vim transportom u domovino 315 sezonskih delavcev in delavki. Na kolodvoru je do- bio važno guljaževu juho s krompirjem in štrucu kruha. Med njimi so bili po većini Prekmurci. Po menjava denarja in drugih formalnostih so nadaljevali vožnjo proti Prekmurju.

Danes god zaščitnice rudarjev

Praznik sv. Barbare nekoč

Stari veteran rudarskega dela, Florijan Čerbenk, pripoveduje, kako je bilo njega dni

— Sv. Barbara, priprošnjica in zaščitnica rudarjev, vodi nas mimo nevarnosti, varuj nas vseh nesreč in stoj nam ob strani ob poslednji uri, če nam je namenjeno, da razprežemo svoj jarem pri kruhu v jami, in reši nas prevelikega trpljenja — Amen.

Taka in podobna molitev je nekoč živela med rudarji, in v čakalnici, kjer so se

Spomenik rudarjem, ki so se pred 7 leti ponesrečili v ostriškem rovu. — Nad skupnim grobom na dolskem pokopališču lik sv. Barbare

stirali pred odhodom v jamo, je gorela večna lučka pred njeno podobo in vsakokrat so se zgrnile duše k molitvi rožnega venca — in bilo je lepo. Kje so tisti davni, izgubljeni časi, kje tisti kult čiščenja stanovske zaščitnice? Kje so časi, ko je rudar na dan sv. Barbare praznoval njeno ime in se na ta račun tako prešerno veselil? Kje stanovski ponos, ki je prišel na takšen dan tako močno do izraza? Bržčas bo pri današnjem rudarju težko obuditi svetost tradicije, njegove božje, po božjih postavah določene zaščitnice, ker je črta, ki je potegnjena med bogom in njegovo obliko življenja, ko en sam iz betona zgrajen trdnjavski pas.

Spominjam se, ko sem v otroški dobi bog ve kolikokrat poslušal kramljanje starih rudarskih korenin o vseh mogočih in nemogočih rečeh o perkmandelju, o sv. Barbari in o praznovanju njenega imena. Takole se včasih zagruntam in pred menoj vstajajo podobe. Vidim jih tako živo: Miheline, Pirherje, Mrvarje, vidim jih, kako svečano se pripravljajo vojščaki rudarskega dela za takšen dan. Pred menoj se vrstijo parade z godbo na čelu, vidim jih, kako se zbirajo vsi: od inženjerja, mimo vseh šarž do zadnjega vozača na obratu, veselih obrazov so in razigrane volje, iz oči jim izžareva znana, rudarjem tako lastna šegavost, polno dovtipov šviga od ust do ust. Židane volje so bili, zakaj na ta dan se je rekalo tiste čase: manifestirati rudarsko stanovsko zavest. Da, javno označevati in dokazovati vsem prebivalcem rudarskega mesta; da so rudarji, tako hlapci ko gospodarji, na dan sv. Barbare — enaki in kameradski.

„En čink parade z muziko“

Vse tiste parade z zastavo sv. Barbare, s katere je tako blagodejno silila vate zelena barva pa rudarski simbol gori na suli — dve počez pritrjeni kladevci — ob častnem spremstvu uniformiranih, s sekirami, svetilkami obloženih rudarjev, za njimi pa godci, svirajoči udarne koračnice — se mi prižigajo v spomin iz tistih dni. Stare korenine so že zdavnaj pod rušo, na Parašuhovi njivi v Trbovljah ali kjerkoli na Dolu ali v Dragi nad Savo. Da se oddolžim spominu na pripovedovalce iz njihovega življenja in trpljenja, mi je, da razgrnem besede Florijana Čerbenka, besednika, ki je bil poleg Mihelina čudovito obdarjen s smislom za pripravo.

Skupina s plinskimi maskami opremljenih reševalcev pred vhomom v rov trboveljskega revirja, ki nosi ime po stari zaščitnici rudarjev

O, Barbara ti sveta, stoj nam ob strani in vsega hudega, nesrečnega nas brani! Moli, prosti in podpiraj nas, kadar nas irha hudob in gas, ko iz stropa zrušenje preti, al' gasi te lovijo in te sam zlomerk tré, rudar se z Barbaro nevtrajeno bori, ker zanjga ima dušo, sveto olje in srce.

— Kakšna je to Barbara, ti pravim in porečem, kakšna? En čink parade z muziko in zastavo, nekaj paznikov in kancistov, pa direktor in inženjerji, pa od graščine k maši in od tam nazaj? Šmenta ti šmentastega, kakšna je to Barbara? Morebiti to, ker dobiš tiste kovače za »barbaragelde«? Ej, poba, nikar, nikar, ne daj ga toliko lomiti! Njega dni smo jo drugače obhajali in še kako!

— Dejte, dejte, povejte stric Florijan, kako je bilo takrat — smo ga pobarali, moža, ki ga je že stločilo kakih sedemdeset let. Povejte nam od začetka do konca, kako ste se imeli in kako je bilo.

Stali smo okrog dimnika stare kotlarne, kjer je bilo zmeraj po malem toplo, dim-

nika, ki je bil že od nekdaj važno shajališče. Bržda je igral tisti dimnik vsaj takšno vlogo, kakor stara slovenska lpa, ki je tudi namenjena pomenkom starih in mladih. Florijan Čerbenko se je sila rad muzal okrog mladih rudarskih delavcev in njegova beseda je bila zmeraj tako živo sproščena in najbrž bi moral biti možu za vedno hvaležen, da me je tako živo navezal na usodo rudarjevo.

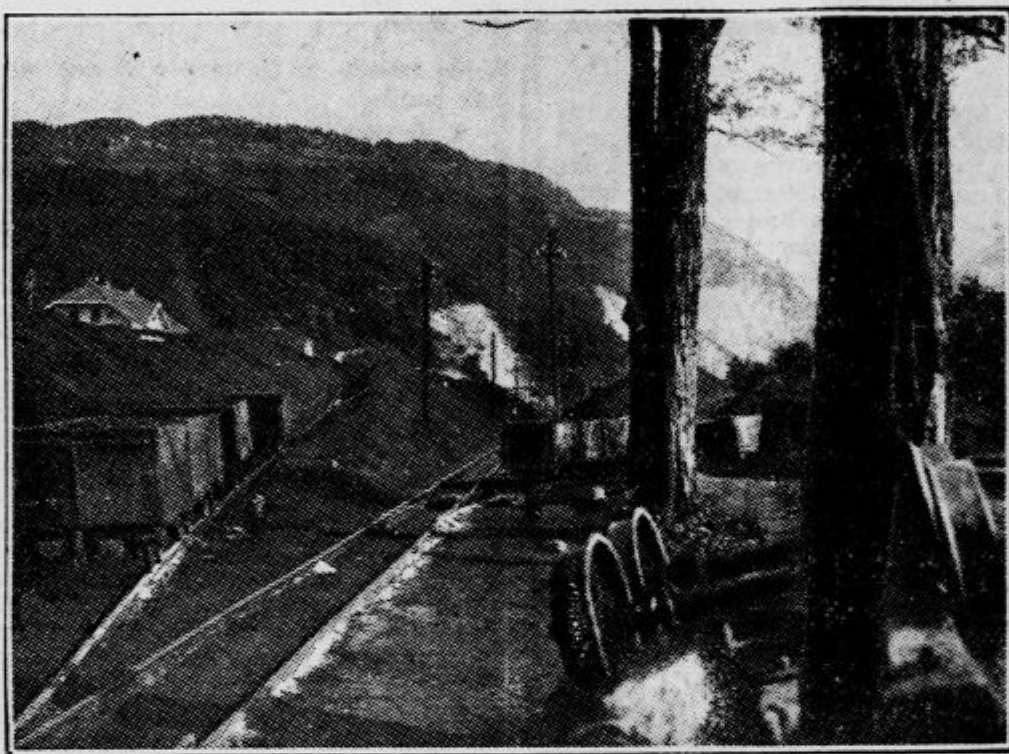
Roženkranc pred vhomom v rov in velika maša

— Kakšna Barbara, vam pravim, naj me hudič pocitra! Kakšne so to Barbare, e buzarona, mladički vi, nič več ne bo tako fletno pri knapih, kakor vam je bilo njega dni, ko smo ga pihali še mi. Lej ga, za takšen dan, kakršen je sv. Barbara, smo se pripravljali že tedne popreje. Direktor je poklical k sebi može, to je tako kakor so danes zaupniki, in jim povedal, kako in kaj bomo Barbaro obhajali. Vešda, potem ko je bila že blizu tista nedelja po Barbari, so hahnice okrasile čakalnico in polno sveč so prižgale pod njeno podobo, in ko smo pred odhodom v jame kakor vsakokrat zmolili roženkranc — vešda, danes se temu smeje — ampak takrat je bilo to tako lepo. Rečem vam, ko smo ga takole odhiral za onim, ki je molil naprej, smo v duhu že obhajali Barbaro. Pred očmi se ti je kar nekaj smejalo, kar mežikal si in sanjal, saj si vedel, da bo to spet dan resničnega knapovskega veselja. Prav res — ej, moji dragi, ko je le napočil zaželeni dan, kajpada, vsi v uniforme, kar nas je bilo več ko zajbrovec, pa pred čakalnico, kjer smo se uvrstili in nato z gospodi na

Teso sta v jami drug z drugim oba pod istim bremenom rudarski voznik in njegov konj

grabil eden od gospodov in že sta se divje vrtela v »bolcarju«. Tale Zalika, ki je drugače tako hudimano črtila moški spol, se ga izogibala, ampak na Barbaro se ga je hotela le pritisniti in čink. Bog ve za to, da smo ji privoščili. Po navadi smo ga takole vsi za kakšen forint polomili. Pa kaj hočeš! Na Barbaro ga moraš in tudi

Zalosten je pogled po revirju, kadar kriza ali štrajk ustavi delo

čelu pred direktorjevo kancelijo, po zastavo in po direktorja. Primorejuna, rečem vam, srca so nam kar poskakovala in ukala od razpoloženja in židane volje, in ko je bobnar udaril v takt, smo se zavrvali, godci pa instrumente v marš in že smo odrinili po cesti k maši. Mašo je ponavadi bral sam fajmošter in tudi s kancelija je na ta dan na vse viže lepo govoril in poveleval knapovski stan. Ko smo potlej opravili mimo ofreta eno in drugo in se s parado vrnili proti graščini — in to je bilo ono, kar smo si najbolj želeli — se je začelo šele barbarovanje. Pred graščino je po navadi direktor držal govor, pozival nas je, ostanemo zvesti rudarskim šegam in običajem, in kar je bilo tako nazarensko genljivo v njegovih besedah, je

gospodje so nam dajali lep vzgled. Bilo je pa še lepo, ko smo takole med sabo izmenjavali besede, in bilo je, ko da smo res vsi od ene družine. Rečem vam, da smo se pošteno imeli, in ko so bili duhovi že takole čez mero okajeni, smo se prijeli kar za roke in se v velikem krogu pozibavali in peli in na račun preljuje Barbare, kakor je dejal pokojni Mihelin, so imele tudi druge krčme v dolini polne roke dela. Pa ne le knapje, tudi drugi, ki živijo od njegovih žuljev, so ta dan obhajali. To se je pa reklo, držati s knapi! Saj so pa tudi vsi od knapa živeli! Haha.

Gospod direktor govori

— Lej ga — že zdaj se dobro spominjam, kako je, že precej natrkan, že zdavnaj pokojni direktor — imena se ne spominjam več dobro, bil je menda Ajstaler, Nemeč, pa je precej dobro lomil slovenski — stopil na stol sredi pivnice, v rokah je držal vrč piva in govoril o knapovskem stanu, ki ga naj ščiti sv. Barbara, ker knap je oni stan, ki je vreden imena sv. Barbare. Knapje, moji dragi knapje, je dejal — kadar smo na delu doli globoko pod zemljo, se ravno vidi, kako močna je naša tovaršija. Nas življenje uči in boj s temnimi silami, ki nam režejo kruh, da ostanemo zvesti drug drugemu. Zaklade, ki jih koplje knap in meče na beli dan v blagor ljudem, so napojeni s srčno krvjo in z nadčloveškim trpljenjem, katerega nihče ne more dovolj pravično spoznati in oceniti. Medtem ko so drugi stanovi oblagodarjeni s sončno svetlobo in se veselijo belega dne, je knapu sojeno, da se muči in trpi ob medli svetilki, globoko pod zemljo zarit, kjer preži na njega vsak trenutek tisoč nesreč. Ampak knap kljub temu ne obupa, čeprav ne ve, ko odhaja v jamo, ali se še vrne živ in zdrav med svoje drage. On ostanee vesel z veselimi in danes, ko obhajamo god sv. Barbare, naše zaščitnice, ki ne pozna razlike med nami, podarjam in napijam sv. Barbari v čast in na tovaršijsko knapovskega stanu: Dobro srečo!

— In ko je še dejal, naj bomo zmeraj veseli in naj ga pijemo na zdravje nas vseh, smo mu klicali: »Živijo, direktor, bog živi, direktor!« in bili smo ginjeni do solz. Ker rečem vam, da je govoril kakor včasih fajmošter ves od srca. Sicer po navadi ni dosti govoril, ampak na Barbaro, tako so pravili, mu je sama sv. Barbara govorila na usta.

Spomin na starega Bašlja

— Po navadi so se zatem vrstile napitnice, zdaj od enega zdaj od drugega in nazadnje se je zmeraj zgodilo, da je zaburndal še stari Bašelj tisto staro knapovsko:

Bog živi ta naš knapovski stan, od celiga sveta spoštovan, od vseh lenuhov zaničevan! Bog živi in na dobro srečo, knapi mi, bodimo veseli in korajžni vsi! Sveta Barbara za nas skrb!

— Bašelj, ta ti jih je vedel. Škoda, da ni znal pisati! Koliko ti je vedel na pamet takihle zdravice, in kadar je bil dobre volje pri pilanju vina in če je bila družba zanj, jih je kar stresal iz rokava. Jaz sem

jih precej vedel na pamet, pa zdaj sem že vse izgubil iz spomina.

— No pa — ko se je ura bližala jutru in je bilo vse že domalega okajeno in v rožcah, se je začela prazniti gostilna. Tako smo obhajali Barbaro mi, njega dni. Teh časov ni več. Šli so. Pač, še se dobijo pri majhnih rudnikih, ampak v teh naših grabnih ni zastoj nekoč dejal:

Preljuba sveta Barbara, kotar si nas nafsatala.

Novi časi so stare požrli

Stari Čerbenk je utihnil. Njegove oči so se zaiskrile, globoko razoran obraz je razodeval, da se je zasanjal, in še je dodal: — Novi časi so stare požrli. Ni jih več in jih ne bo. Ej, mladički!

Barbarovanje danes — parada. Uniforme. Nekaj tihe radosti med starejšimi rudarji. Parada. Sv. maša in pridiga iz življenja svetnice sv. Barbare. Barbarin groš. Bele vrane, ki vabijo v nekdanje sfere. Za Barbarin groš. Dva kovača, tri kovače, šest kovačev. Pij ga, če si žejen, in jej. Ponekod v ta namen z eleganco prirejane veselice. Jazz-band. Čerbenkovi novi časi. In stara rudarska zavest skupnosti po svoje manifestira. V tradicionalnih rudarskih krogih je videti praporščaka, dva rudarja-

spremljevalca s sekirama, pa še četa uniformiranih, ostalo rudarsko občestvo, ki je v Čerbenkovih časih bilo tudi v krogih, se vrsti v dostojnem civilu... Ne, ne pero noče saliti. Oke hoče obuditi zavest rudarske skupnosti, ki je šla od pokolenja do pokolenja s priprošnjo, da se ta veriga ne prekine, ne preneha.

Rijerov

Ko listje odpade...

Lep, romantike poln je jesenski gozd, a kadar se oglasa lovski rog, se odigravao tihe tragedije med njegovim prebivalstvom

Mir je vladal v gozdu, le včasih je skozi les potegnil jesenski veter, tu in tam odtrgal z vej že redke rjave liste, ki so se pred kratkim s svojo senco ščitili zemljo pred pekočimi sončnimi žarki, se poglaval z njimi v zraku ter jih spuščal, da so se vrtinčili na tla, kjer so tkali toplo odejo za bližajočo se zimo.

Od časa do časa je skozi les prodrla lepa, srebrno čista melodija, vrela je iz grla črnogričarke petelinčka, ki je tam za robom morda vozil kočijo in dvoril svoji dragi, morda pa pozival tekmece na boj. Od nekdaj je tiho in leno priletela mehkokrila lesna sova in sedla na suho vejo debele bukke. Ne daleč od nje je na boru čepela šoja. Ko je opazila sovo, je začela nemirno obračati čepasto glavo, preskakovati z veje na vejo in se v vesti, ko da svojim bistrim, sivim očesom ne verjame. Spustila se je z bora in sedla na vejo bukke tik nad sovo, si jo od blizu dodobra ogledala, nato pa previdno odletela na vrh, kjer je z bojnim klicem pozivala tovarišice na boj za obrambo rodu.

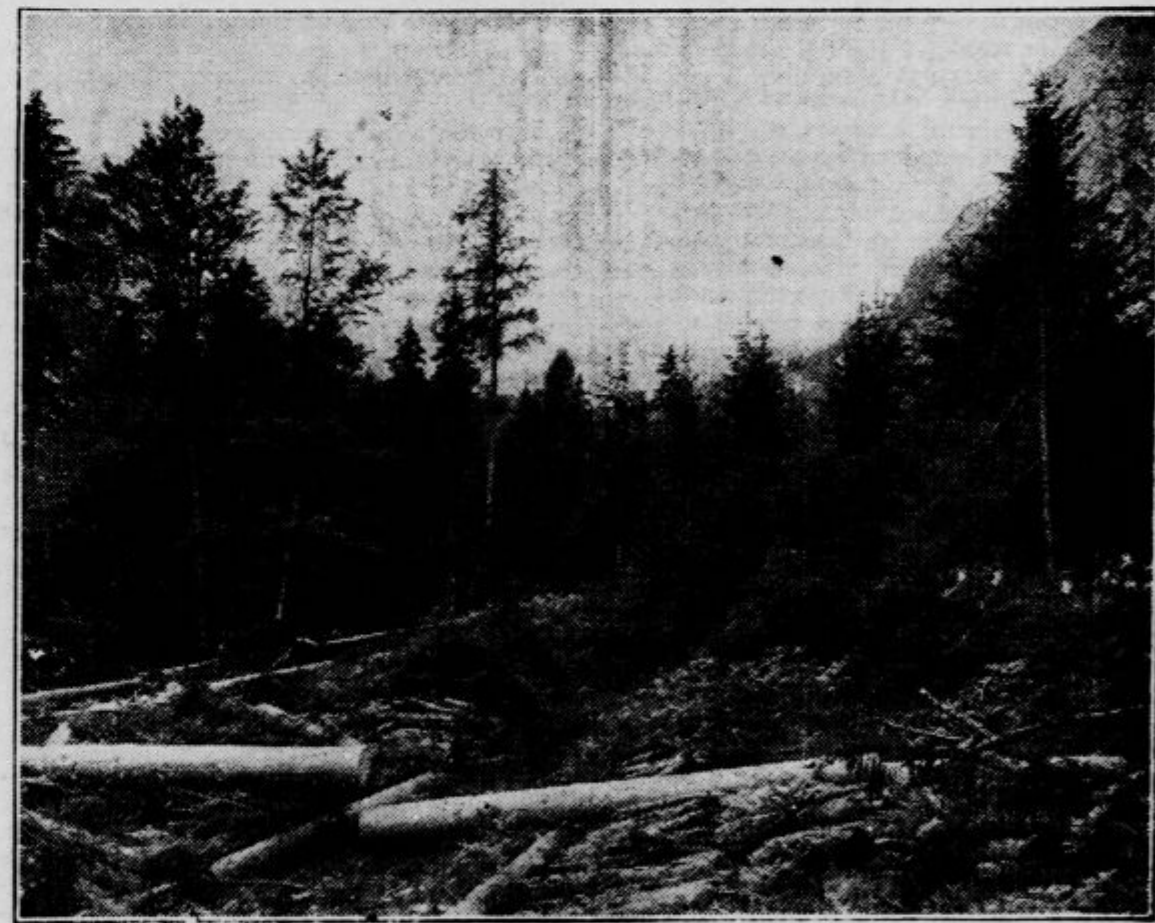
Na njen krik so se od vseh strani začele zbirati vreščice šoje, ki se jim je takoj pridružil še kos in bojnim klicem: čuk-čuk-čuk-čuk-čuk-čuk pozival na okope ves svoj rod. Od nekdaj je ko pišca priletela na deblo bukke žolna, poropotala z ostrim kljunom po gladkem lubju in kriče spet odletela po pomoč. Kmalu se bojno razpoloženemu zboru pridruži še siva vrana, za njo druga in tretja, od nekdaj prihihi ves razburjen ščinkavec in hujska: kaar-kri-kaar-kri. Vrane začno kot najpogumnejše napadati sovo zdaj od ene, zdaj od druge strani. Nastane silen vik in krik. Toda sova se za vse to ne zmeni. Šele ko začno ptiči z vranami na čelu le predrzno napadati, se ob veji na buki ne počuti več varno; spusti se nizko nad zemljo in nerodno zakrili skozi les. Vrane in drobni

se spusti po bregu navzdol, da izpelje preganjalec daleč od svojih mladičev.

Gonja se spušča vedno globlje v dolino. Tu je srna preskočila potok, prebredla mlako in nadaljevala beg po nasprotnem strmem bregu. Ker je sled ob vodi prekinjena, utihnejo zasledovalci ob vodi za trenutek in se razkropijo. Nekateri iščejo ob potoku navzgor, drugi navzdol, pogumnejši pa se poženejo kar v vodo, prebredo mlako in res kmalu najdejo sled. Tedaj zavilljo ko da jim je kdo stopil na rep, gonja se nadaljuje po strmini in zamre za vrhom nasprotnega brega.

Vnovič se oglasi lovski rog, ki zaman vabi pse; na stojiščih se puške, ki so že bile pripravljene na strel, povsijo k tlom. Nastopil je čas, ko menijo nekateri strelci, da se lahko malo pomenijo, kajti povne bo zlepa nazaj. Res je na nekaterih stojiščih stopil sosed do sosedu in polglasno ugibljata, kakšna je bila vrsta pobegle divjadi, zakaj ni bežala na stojišča, ali ni bil temu morda vodja pogona kriv.

Na mali, z goščo porasli jasi v bregu se medtem dvigne s svojega ležišča pod nagnjeno skalo močan lisjak, se leno pretegne, zazeha in se odpravi skozi največjo goščo proti vrhu. Za trenutek se postane, željno pogleda nazaj na toplo posteljo in strese lepi kožuh. Morda ga je spreletela misel, kako bi se prilogo še nekaj uric ležanja na toplem, ali varno ni, varno ni, treba je oditi. Počasnih in previdnih korakov nadaljuje pot. Prav ko hoče preskočiti stezo, obstane ko ukovan. Na njej opazi lovca, ki naslonjen ob hrast sedi na stolu in glasno spi. Staremu lisjaku ta prizor očito ne ugaja; bliskovito se obrne in jo urnih krac pobriše nazaj v dolino, od koder skuša v velikem loku preiti vrh na drugi strani. Tedaj odjekne rezek strel iz puške drugega, čuječega lovca in grešna duša starega lisjaka se preseli v večno lovišče.

Gozd v jesni

maševalci jo spremljajo v bojnem razpoloženju. Nenadoma pa odjekne pok iz puške, svinčena zrna stro begunki krila in mrtva sova pade pred mladega lovca. Preganjalci umolknejo in se prestrašeni razletijo, po gozdu spet zavladati mir.

Daleč, prav ob meji sosednjega lovišča se oglasi lovski rog in oznanil strelcem pričetek lova. Po stojiščih nastane nemir. Tu šustenje papirja, tam škripanje trinožnega stolca, nekje potajen kašelj, pok zaklepa, urni skoki na odkazana stojišča; vmes je komaj slišati pritajeni, šušljavi razgovor mlajših in nestrpnih lovcov. Komaj zamre v lesu poslednji zvok oznanil, nastane na stojiščih mir, le nekaterim lovcem začne srce hitreje biti, kajti v daljavi se oglasi visok, ostro odsekan glas vsem strelcem dobro znanega psa istrigajca. Ta je naletel na svežo sled srnje družinice, ki šteje krepko srno-mater in dva komaj nekaj mesecev stara kozlička.

Ko srna zasluži pretečo nevarnost, se urno dvigne s svojega ležišča in zvabi oba mladiča v najbližnjo goščo, kjer se v visoki praproti potuhne na materino znamenje k tlom. Medtem se je že zbralo za cel ducat istrigancev. Zdaj ostro zvonijo v lepi pasji harmoniji in sledijo svojemu vodniku. Na vidnem mestu, že prav blizu naglo bližajočih se gončev obstane srna za huj, gotovo z namenom, da se pokaže zasledovalcem. Ti jo res zgrezijo in pospešijo gonjo. Šele tedaj se srna okrne in

Spet se začuje glas lovskega roga. Na golčavi sosednjega vrha se pojavi siva lis-srna, ki malo postane in že spet beži, beži. Tik nad vasjo je stopila iz gozda na gohi travnik in se za trenutek ustavi, da se malo odpočije in zajame zraka. Korakoma beži prek praznih njiv do vode, kjer leže.

Medtem se na vrhu že pojavijo in zasvo-nijo neutrudni zasledovalci; spustijo se po sledi nedolžne begunka po bregu navzdol, zapustijo gozd in glasno prečkajo prazno polje. Izmučena srna se s težavo dvigne in hoče preskočiti potok, a moči ji odpovedo. Skok je bil prekratek, ubožica pade v mrzlo vodo, iz katere se le s težavo reši na drugi breg.

Srna čuti, da se razdalja med njo in preganjalci z vsakim korakom krajša, a vendar se ustavi, da zbere poslednje sile za nadaljnji beg, nato pa se požene po števno po strmem bregu do pote v sedlu. Tu za hip postane in si oddahne, a zasledovalci so jo opomnili: bé-ži, bé-ži, da ne postaneš plen ostrih zob.

Po dveh uri gonji je nastopil trenutek, ko bi moral odjekniti strel, ki naj bi zrušil bežečo srno in umoril junaško mater. Toda glej, pričakovane strela ni: lovec, ki je sedel ob poti, ni dvignil puške k licu, marveč je zakrillil z njo po zraku, da bi begunko napodil. Srna, ki je opazila lovčovo kretnjo, je malo odskočila in še bolj pohitela. Bila je že vsa zasopla. In gona-

Pod lupo kazenskega paragrafa

Med krivoprisežniki

Zlobe, ki se je vgnezdila v človeku, ne preženeta ne vera v boga in njegovo plačilo ne strah pred zakonom in povračilom tega sveta

Krivo pričevanje — v mislih imam tisto pred sodiščem izvršeno zavestno utajo ali potvorbo resnice, ki naj na nepošten, zlačen način pomaga krivičnemu do kakšne koristi — je bilo že davno, a postaja vse bolj epidemična bolezen v odnosih med ljudmi. Zanj grozi vera s peklom, a na tem svetu zakon z ostro kaznijo. In vendar!

Ne le, da je ta bolezen na človekovem poštenju postala že nekašno nujno zlo za dosego vsemogočih smotrov, lepih in grdih. O, tega temu bogajočemu človeštvu vendarle ni moglo biti dovolj! Za sleherni utrip svojega nenehanja se je človek vsekdar trudil, približati se popolnosti. Kaj čudi, če ga je pot vodila do njega tudi v — krivoprisežništvo? Ali mar za šalo državni tožilci sleherni dan glasneje terjajo od pravičnih sodnikov, naj krive priče in prisegel čim strože kaznujejo, ker jih je vedno več? Ali je mar zgrešeno opažanje, da se pojavljajo ljudje, ki so vsak čas, za vsako stvar in za vsakega človeka pripravljeni, sveto bled bogom, ljudmi in postavami prisesti, da je zlata resnica tisto, kar nekdo trdi, da je v resnici pa ni? In da to opravljajo za denar ali kakšno drugo dobro, da se iz tega žive, da jim je torej to poklic! Poklic krivoprisežništva! Ali mar v naši bližini ne žive ljudje, ki nam z zvijačnimi nevednostmi pretijo, naj bo pred sodnikom resnica tisto, kar oni narekujejo? In ali nas mar ne, poplačajo z maščevanjem, če smo resnici dali podoba, kakršno ima, a ne tisto z lažjo pobarvane svetnice, od katere so si zaželeli koristi? Ali ne vladajo nad resnico in pravico tisti, ki so si v teku svojega življenja zgradili močan in skoro brezhiben sistem za utajo in potvorbo resnice?

Kar pogledate si njih revijo pred sodniki! Skromni in pohlevni, nevisiljivi in mirni nastopajo. Tudi izvežbanega opazovalca obrazov in duš premetljivo, da ne prepozna krinke na obrazu. Nasede, da bi kar prisegel na obraz pravičnega in nagnal k samemu zlomu tistega, ki pod zastavo resnice kliče: »Poglej ga vendar dobro, krinko nosi! Strgaj mu jo in videl boš, kaj se skriva za njo!»

Ali pa je to vedno mogoče? Zakon daje sodniku precejšnje možnosti, pa ne popolnih. Pregovor, da nič ni tako skrito, da ne bi postalo očito, ostane vse prebogosto samo pregovor. A človek in njegovo pričevanje, ta zelo trdni in odločni stebriček v vladarstvu boginje Pravice, je ob betežnem poštenju človeka le prebogosto steber, ki podpira Krivico. Krivico, zgrajeno na laži, tisti laži, ki ni vedno kaznovana po zaslugi. In se zanjo tisti, po katerem je udarila, morda še v grobu obrača, ker je za svojega življenja ni mogel streči.

Kaj ni Jožefa, mlada in na pogled prikupna mati cele čete otrok, okusila na svoji koži trdo pest kaznovanja? Vse za to, ker je z lažjo pobarvana svetnica, njena sosed, hotela, da ji pred sodnikom pomaga do zmage nad njeno nasprotnico in je to tudi dosegla z energičnim, jasno in nedvoumno izraženim zatrdilom, da si njo vsak, ki ji ni po volji, poštno zapomni za vse večne čase, ker je zmenjena s samim Satanom.

Nikdar nisem v življenju toliko letala po sodnih kakovih odtehl, ko sem se vselila v to prokletno hišo! Gospod sodnik, je v joku dopovedovala, »štiriindvajset strank je v hiši, pa je ona že takrat, ko sem vzela stanovanje, razbijala po oknih, češ, da ta baba — mene je mislila — ne sme priti s svojo muljarjo v hišo! Nikdar več nisem pred njo imela miru! In zdaj ved-

no stojim pred vami, vse zato, ker mi je vedno s čim grozila, če ne bi napravila po njeni volji.»

Z vsake njene strani, z leve in desne sta hotela dva advokata, od katerih nihče ni branil nje, ugotoviti, kdaj je Jožefa govorila resnico. Ali takrat, ko je bila v sporu med sosedo in njeno nasprotnico prvič ali drugič zaslišana. Obkrat namreč ni govorila enako in so jo prijeli zaradi krivega pričevanja.

»Drugič, drugič sem govorila resnico, gospod sodnik.«

»A zakaj ste prvič govorili neresnico, ki je bila njej v prid?«

»Zato, gospod sodnik, ker mi je zagrozila, da me bo po stopnicah vrgla, če ne bom govorila tako, ko ona hoče! In še to je rekla, da si jo bom poštno zapomnila, ker je s samim hudičem zmenjena in da že vem, kaj se to pravi.«

»Dajte no, saj bi jo bili lahko tožili zaradi grožnje ali pa zaradi kakšne poškodbe, če bi vam jo bila res prizadela!«

»Pa nisem hotela riskirati in postaviti se ji v bran! Ali naj bi nosila svojo strgano kožo in polomljene kosti tako v bolnišnico, kakor jih je nesel tisti možik, ki ga je tako pretepla zato, ker se ji ni dal ugnati?«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

»Vendarle bi se ji ne smeli vdati zaradi strahu!«

Nič ni novega pod soncem

Vojna ob Renu pred dva tisoč leti

Spopad starih Rimljanov in Germanov pred Kristusovim rojstvom priča, da se značaji narodov in ljudi niti v vekovih ne spremenijo

Julij Cezar

Ko se zadnji čas iz dneva v dan piše in govori samo o vojni, je neki švicarski novinar privlekel iz pozabe knjigo znamenitega rimskega vojskovođe in zgodovinarja Cezarja, »De bello Gallico« (»Vojna v Galiji«), ki jo profesorji na naših srednjih šolah še danes razlagajo mladini, a se študentje preko slovnicih in jezikovnih težav le iztežka dokopljajo do njene časovnega jedra. Zdaj, ko so se vnovič razvohale borbe ob Renu, bo brez dvoma vsakogar zanimalo, kako so se stari Germani in Rimljani na istem terenu bojevali pred 2000 leti.

Ariovistov vpad čez Ren

V drugem poglavju knjige obravnava Cezar pohod rimske vojske proti Ariovistu, germanskemu vojskovođi, ki je leta 70. pred Kristusom vdrl na ozemlje rimskega cesarstva. Germane so od nekdaj mikale bogate pokrajine na levem bregu Rena, zdaj so pa skušali izrabiti neke razprtije, ki so bile nastale med dvema galskima plemenoma, Sekvanci in Hedujci. Ariovist je s svojimi četami prestopil Ren, osvojil ozemlje, na katerem so bivali galski Vangioni, Nemeti, Triboki in Helveti, ter potolkel Hedujce. Iz Gornje Alzacije je nato skušal prodreti še v pokrajino reke Saone. Cezar je bil malo prej v Galiji, pa je moral z Rimom zvezanim Hedujcem pohiteti na pomoč. S svojo vojsko je krenil v Vesontio (današnji Besancon) odtod pa v Gornjo Alzacijo, kjer je naletel na sovražnika. Že prvo srečanje med Cezarjem in Ariovistom se zdi kakor predpoda dogodkov današnjih dni.

Prvo srečanje z Rimljani

Cezar je skušal doseči najprej mirno rešitev spora, zato se je posebno rimsko odposlanstvo oglasilo v Ariovistovem taboru. Ariovist pa je odposlanec odpravil z izjavo: »Če bi jaz potreboval Cezarja, bi jaz prišel k Cezarju, če pa Cezar kaj hoče od mene, mora Cezar priti k meni.«

Cezar je vztrajal pri svoji nameri, da se vsa reč mirno uredi, in vnovič poslal svoje odposlanke k Ariovistu z zahtevo, da Galijo pusti pri miru in se vrne v svojo domovino čez Ren. Če bi Ariovist ustrelel tej zahtevi, bo lahko tudi v bodoče živel s Cezarjem in rimskim narodom v miru in razumevanju. V nasprotnem primeru pa da bo Cezar prisiljen, da se zavzame za Hedujce, ker je kot vrhovni komisar v Galiji po sklepu rimskega senata dolžan, nuditi zaščito zaveznikom rimskega naroda.

Pravo Germanov — in njih propaganda

Nato je Ariovist odgovoril: »Po pravu zmagovalca sme zmagovalec s premaganimi ravnati po svoji volji. Tudi Rimljani nimajo navade, da bi s premaganimi postopali po predpisih, tretjega, temveč ravnajo z njimi po svoji volji. Jaz Rimljanom ne predpisujem, kako naj izvajajo svoje pravo, a prav tako si od njih svojega prava ne dam zmanjševati... Cezar mi je sporočil, da se bo zavzel za Hedujce. Jaz pa mu povem, da se je doslej še vsak zavražnik samo v lastno pogubo postavil meni po robu. Cezar naj le kar pride, če ga je volja. Tako bo kmalu izvedel, kako se znajo boriti moji nepremagljivi Germani, ki že 14 let niso spali pod streho.«

Hkratu so Germani razvili silno propagando v rimskih pokrajinah. Trgovci, ki so prihajali v Vesontio, so pripovedovali strašne storje o »nezaslišani velikosti Germanov«, o njihovih »neznanski hrabrosti«, o njihovi »izvežbanosti v orožju«. Te zgodbe so tako učinkovale na rimsko vojsko, da so številni oficirji prosili za dopust, češ, da morajo po nekih opravkih v domovino, a vojaki so v množicah začeli delati testament. Z veliko težavo je Cezar zavril demoralizacijo, ki jo je izzvala ta propaganda.

Cezar in Ariovist

Pozneje pa je vendar prišlo do osebnega razgovora med Cezarjem in Ariovistom. tokrat na Ariovistovo pobudo, Cezar ponudbe ni odklonil. Upal je, da se je Ariovist vendar opametil. Sešla sta se vsak s svojim oboroženim spremstvom, ki pa je ostalo obakraj po 200 korakov od njiju. Ko je rimski vojskovođa ponovil svoje zahteve, mu je Ariovist odvrnil, kakor piše Cezar: »Renada da ni prekoračil iz lastnega nagiba, temveč na prošnjo Galcev. Galci so njegovi vojski iz proste volje naklonili bivališče. On ni napadel Galcev, temveč Galci so zavojščili njega. Vsekakor bo zmerom več Germanov privedel čez Ren, a tega ne bo storil iz sovražnih namenov proti Galiji, temveč samo za zagotovitev lastne varnosti. To je jasno razvidno že iz tega, da njegova vojna ni napadalna, temveč samo obrambna. On je prej prišel v Galijo kakor Rimljani. Pa kaj hoče Ce-

zar prav za prav? Zakaj je prišel v njegovo imovino? Dognal je, da Cezar potrebuje prijateljstva Hedujcev samo za pretezo, da bi lahko njega uničil. Če Cezar takoj ne zapusti Galije, bo moral ravnati z njim kot s sovražnikom, a če se umakne, je Ariovist pripravljen na vsako, tudi največjo uslugo in se bo vojskoval zanj, ne da bi bilo treba Cezarju migniti z mezincom.«

Ukana Germanov in njihov poraz

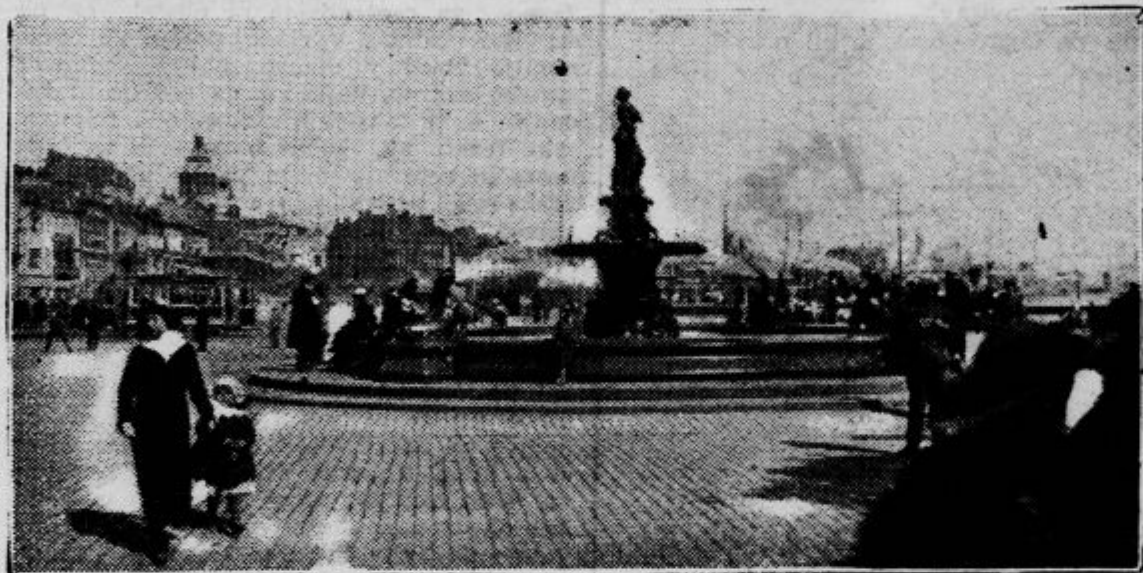
Ko je pogovor prišel do te točke, so Ariovistovi jezdeci zajahali proti grču, na katerem so stali Rimljani, in jih začeli obmetavati s puščicami in kamenjem. Cezar je takoj prekinil razgovor in strogo ukazal, da njegovi ne smejo odgovarjati na sovražne provokacije. Dva dni pozneje je

Ariovist Cezarju sporočil, da bi rad prekinjena pogajanja nadaljeval. Cezar je poslal v njegov tabor Marka Mecija, ki je bil Ariovistov prijatelj, in Valerija Procula. A komaj sta prišla, ju je vprito svojih vojakov nahučil, da sta prišla najbrž spionirati, in še preden sta spregovorila besedo, ju je vrge v verige. Dva dni pozneje sta se rimska in germanska vojska srečali na odprtem polju — eni pravijo, da v bližini sedanjega Semmheima, drugi pa, da severozapadno od Colmarja. Rimljani so Germansko vojsko potolkli do kraja, Ariovist sam je s težavo pobegnil čez Ren. Cezarjeva odposlanca so njegovi vojaki skušali odpeljati s seboj, a so ju rimski konjeniki o pravem času rešili.

Ta Cezarjeva zmaga je za dolgo dobo odločila zgodovino na tem koncu Evrope. Nad 500 let je Ren ostal meja med Galijo in Germanijo.

Tragedija Finske

Ogenj okrog Karelije

Trg v Helsinkih

Svojo državo v okviru današnjih meja imajo Finci — njih rod je po zatrevanju nekaterih slovanskega izvora — od razsula carske Rusije. Pod rusko nadlavo so živel okrog 100 let, prej pa — od 1. 150 do 1. 809 — pod Švedsko. Po odcepitvi od bivše carske Rusije je tudi na Finskem izbruhnila boljševiška revolucija, ki pa je doživela poraz. V borbi proti boljševizmu so nacionalnim Fincem pomagali tudi številni ruski oficirji, ki so pribežali iz svoje domovine, a njihovo zmago je v dobri meri odločila pomoč nemške vojske. Med Finsko in sovjetsko Rusijo ni bilo nikoli dobrega razmerja. Preveč je bilo neresenih problemov na njunih mejah. Delj čas je bil med obema državama prekinjen vsakršen stik. Po dolgotrajnih pogajanjih, ki so se vršila v zadnjem času, se zdi da so stara in nova nesoglasja struno do skrajnosti narela in da je bil oborožen spopad med 182-milijonsko Rusijo in malo, komaj 4-milijonsko Finsko neizbežen.

Prvi kamen spotike

Prvi kamen spotike med obema so bili od nekdaj Alandski otoki, ki predstavljajo arhipel kakšnih 300 otokov in zapirajo ladjam vhod v Botniški zaliv, ru ki vojni mornarici pa onemogočajo prosto gibanje po Baltičnem morju. Svobodnejše dihanje v tem delu Baltika pa je Rusom postalo potrebno, čim so do bili vojne baze v Estoniji, Letonski in Litvi. Alandske otoke je že svoi čas carska Rusija dala utrditi, čeprav tega po mednarodni pogodbi ne bi bila smela. Prebivalci otokov — vsega skupaj šteje naselbina okrog 1500 duš — so skoraj sami Švedi. Le nekaj uradnikov je finske narodnosti. Prebivalci imajo samoupravo z oteškim parlamentom, ki postavlja zakone

ne sporazumno s predsednikom republike. Vsi otočani so oproščeni vojaške službe. Alandski otoki so večkrat menjali gospodarja in so bili vedno sporna točka med mejši, med Finci in Švedi, med Rusi in Švedi in zdaj spet med Rusi in Finci.

Polotok Karelije

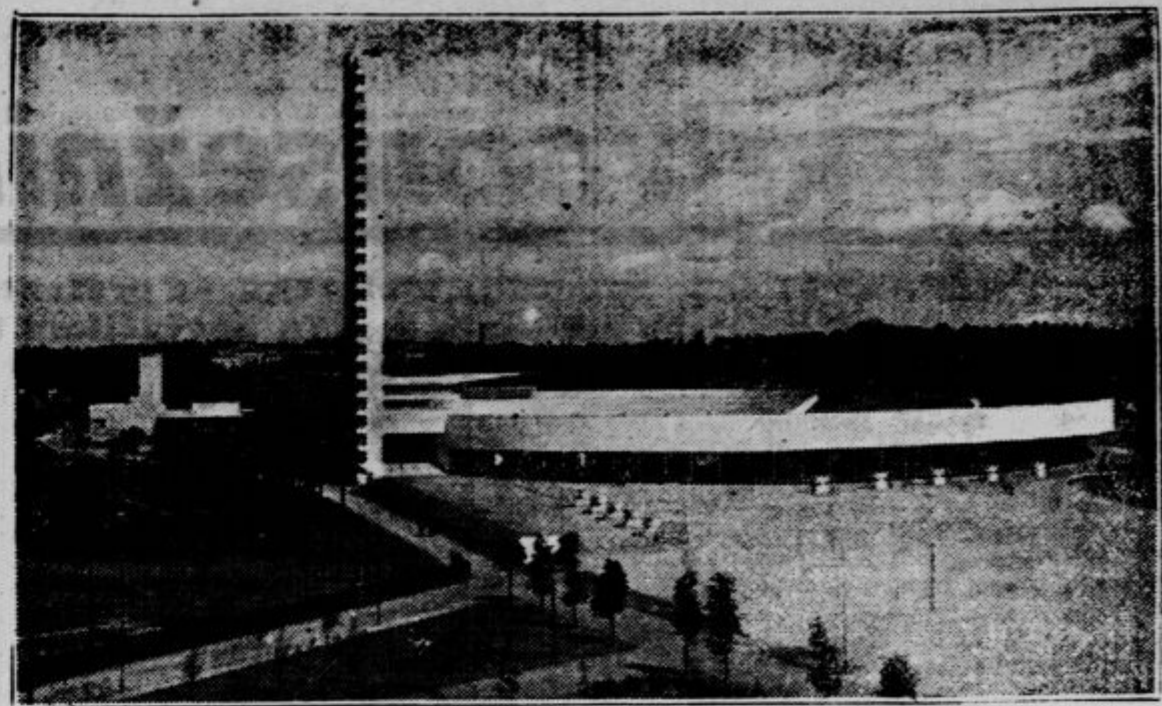
Druga sporna točka med Finsko in Rusijo je polotok Karelije. Na meji med ruskim in finskim delom Karelije so se od nekdaj ponavljali incidenti. Zdaj so vpadali finski dobrovoljci na rusko ozemlje, zdaj sovjetski oddelki na Finsko. Zlasti od finske strani se je razvila prava iredentistična akcija, saj so Finci Karelijo od nekdaj smatrali za svojo deželo. Prebivalstvo v ruskem delu Karelije pa je vendar precej mešano. Ko so se Finci v četrtem stoletju preselili v svojo današnjo domovino, so se nekatere njihove manjše veje razkropile čez Ural v Sibirijo, nekaj pa se jih je raztreslo v ozkih pasovih do Belega morja. A vseh teh Fincev, ki živijo izven svoje domovine, utegne biti samo kakšnih 50.000.

Avtonomna republika Karelija

Avtonomna sovjetska socialistična republika Karelija meji na Finsko jezero Ladoga in Onega ter Belo morje. Dežela meri 145.626 kvadratnih kilometrov (nekaj manj kot polovica Finske) in šteje nad 400.000 prebivalcev. V resnici je to ozemlje imela od 1721. leta Finska; takrat pa so jo zavzeli Rusi. Sestava zemlje, podobne in izdelki so slični Finski. Prebivalci pa so Rusi, nekaj Fincev in nekaj drugih plemen. Nekatere posebnosti dežele pa so priznali tudi sovjetski voditelji in zato je dobila Vzhodna Karelija avtono-

Stari grad v Vyborgu

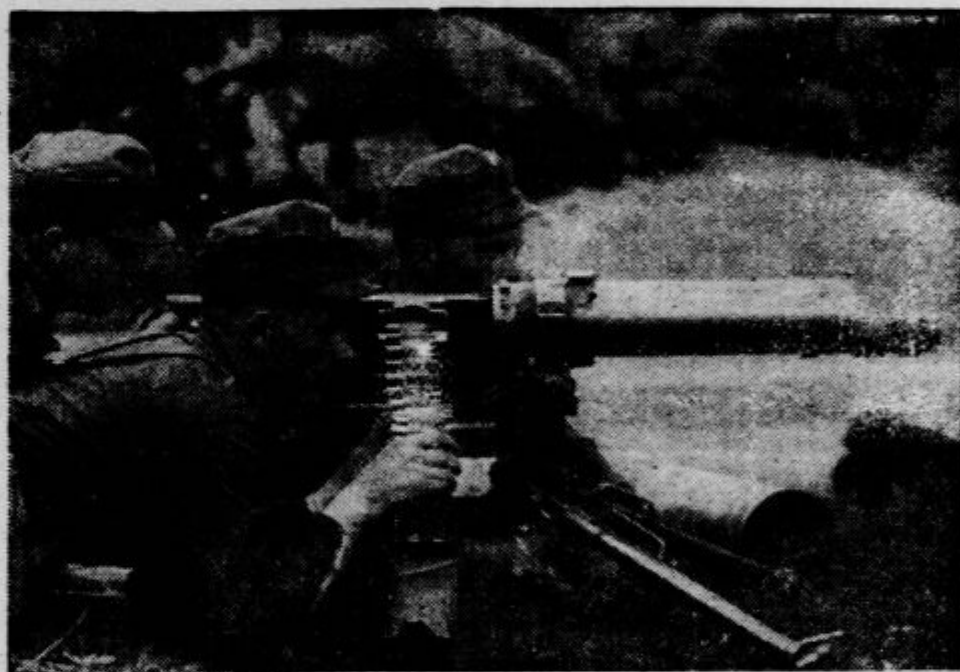
Olimpijski stadion v Helsinkih

mijo. Prav tako so priznani jeziki vseh plemen, njih običaji in ustanovljena je tudi samostojna milica. Vojaštvo in vojaške naprave so seveda vse ruske, ker leži Karelija na meji. Rusi so v avtonomni republiki uvedli številne reforme, dvignili gospodarstvo, zgradili šole. Prav tako teče skozi deželo železnica. Pozimi so več mesev vasi severne Karelije v ledenem oklepu. Ozemlje je pokrito z ogromnimi, košatimi gozdovi, ki dajejo neizčrpno množino lesa.

Zagovorniki aneksije Karelije Finski pa se niso dali oplasti. Oni poudarjajo nacionalnost prebivalstva, a sovjeti so medtem že večino v Vzhodni Kareliji prebivajočih Fincev izselili v notranjost Rusije. Pred kratkim bi se baje moralo ukvarjati s to zadevo Društvo narodov. V odločilnem trenutku pa je finska vlada opustila kampanjo za priključitev. V današnjem rusko-finskem konfliktu je omenbe vredna tudi finska trgovina in gospodarstvo. Za Švedsko je Finska po obsegu in s svojimi 4 milijoni prebivalcev največja nordijska država.

Finska, dežela gozdov

Okrog 60% vsega prebivalstva živi od obdelovanja zemlje. Po vojni se je do danes precej razvila industrija, poljedelstvo se je moderniziralo, prav tako vse gospodarstvo. Koruza, pšenica, oves in ječmen dosega 85% narodne potrošnje, kar znači velik napredek v primeri s stanjem do svetovne vojne (40%). Gozdovi so največje bogastvo Finske, ki zalaga s svojim lesom, lesnimi izdelki in papirjem 40 tujih držav širom sveta. Gozdovi pokrivajo 73,5% ozemlja cele države, kar je največji odstotek v Evropi. Letna lesna proizvodnja daje blizu 40 milijonov kub. m. Industrializacija mlade države, ki je pomnožila produkcijo domačih izdelkov in omogočila v večji meri njen izvoz, pa

Finski vojaki na manevrih s strojnimi

ni bila mogoča iz lastnih sredstev. Finska se je morala zateči k tujemu kapitalu, s katerega pomočjo so bili njeni načrti na tem polju uresničeni. Vendar se je republika s tem zadolžila in je njen dolg znašal 1931. leta 9 milijonov mark, pa se je do konca leta 1938, zmanjšal na 1 milijon. Glavne države, s katerimi ima svoje trgovinske odnose, so Velika Britanija, Nemčija, Švedska, Združene države in Belgija. Iz Italije pa uvaža sadje. Izvaja pa celulozo, železo itd.

Finska armada

Redna vojska republike Finske sestoji iz 30.000 mož in 1250 graničarjev vzdolž

ruske meje. K tem četam je treba prišteti še »obrambni zbor«, ki šteje okrog 100 tisoč prostovoljcev. Rezervistov ima Finska 215.000 tisoč. V primeru vojne bi mogla postaviti pod svojo zastavo okrog pol milijona mož. Na Finskem je organizirana tudi ženska vojska, ki šteje blizu 85.000 članic. Pravijo, da znajo finske žene in dekleta odlično streljati.

Finska armada je tehnično odlično opremljena. Skoraj vse vrste orožja so motorizirane. Težko topništvo, tanke, oklopne avtomobile itd. ji je dobavila Švedska, dočim krije vse potrebe manjšega kalibra domača vojna industrija, ki je razmeroma zelo močna. Tudi protiletalsko topništvo je švedskega porekla. Finska oborožena sila je defenzivnega značaja, vojaki so disciplinirani in požrtvovalni. Vojaki so izvežbani tudi za četrtsko vojevanje, ki je na takem ozemlju, kakor je Finsko, zelo uspešno. V zadnjih letih je država zgradila ob ruski meji utrbeno črto, ki sliči Maginotovi liniji.

Vojno letalstvo šteje okrog 400 letal, ki so najmodernejšega tipa.

Dve mornarici

Finska oborožena sila na morju obsega 3 obalne oklopnače po 4000 ton, ki morejo polagati tudi mine, 3 torpedne rušilce, 5 torpedovk, 21 minonoscev in draggerjev ter 30 motornih torpedov. Finski vojni mornarici, ki je vsa najmodernejša, je zanimivo primerjati še rusko floto v Baltičnem in Belem morju. Za časa pogajanj med finskimi delegati in Rusi v Moskvi je rusko časopisje poročalo, da more Rusija v primeru vojne premestiti vso Belomorsko mornarico skozi Stalinov prekop v Baltično morje. Združena ruska flota bi obsegala: 3 oklopnice tipa »Okto-brska revolucija« po 35.000 ton vsaka, 2 dreadnoughta tipa »Pariška komun«, »Marat« (po 23.000 ton, topovi 280 mm), 7

križark tipa »Kirov« (od 8 do 10.000 ton), 12 križark tipa »Leningrad« (vse okrog 4800 ton), eno obalno oklopnico in šestko oklopnic »Aurora«. Potem 25 torpednih rušilcev in 15 torpedovk, 110 podmornic, okrog 50 pomožnih ladij (minonoscev, draggerjev itd.) in 60 motornih torpedov. Število vojnih letal na ruski strani pripravljenih za boj pa ni znano.

Konflikt med sovjetsko Rusijo in republiko Finsko je povzročil velike skrbi Angliji, Nemčiji pa se je že jasno opredelila s tem, da je položila mine ob švedski obali in onemogočila njene vojni mornarici, ki je precej močna, vsako pomoč v prilog Finske.

Resnica o tragiki dolenjskega užitkarja

V »Jutru« 26. p. m. je bilo opisano težavno življenje Ivana Mihalja. Nekatere netočnosti je treba popraviti.

Ivan Mihalj se je nekako pred 40 leti semkaj preselil s Primorskega. Njegov rojstni kraj je Komno, odkoder je prišel v Nabrežino, kjer se je izučil kamnoseštva. Kot kamnosek je potem prišel v naše kraje. Daljšo dobo je bil zaposlen pri obnovi kartuzijskega samostana Pleterje pri Št. Jerneju, kjer so bila pod njegovim vodstvom izvršena vsa kamnoseška dela. Bil je tam mojster in je stalno bilo zaposlenih kakih 20 drugih kamnosekov. Tu se je tudi seznanil s svojo sedanjo ženo Ivano. Kmalu potem se je z njo poročil in je ona kupila posestvo na Stopnem, kjer sta poleg skupaj živela.

Ivan Mihalj se je popolnoma posvetil kmetijstvu in opustil kamnoseško obrt, da si bil mogel kot izvrsten kamnosek imeti tu stalno delo. V zakonu z Ivano na žalost ni bilo otrok, kar je edino motilo njegovo življenje. Zato sta posvetila vso pozornost nečaku Ivane Mihaljeve, Antonu Mlakarju, posestniku na Stopnem, ki je bil rojen z Alojzijo Zeleznikovo iz Dolenjih Radulj. Ko je ta nedavno umrla in zapustila več nedoletnih otrok, sta skupaj s to Ivano izročila vsak svoje posestvo otrokom Antona Mlakarja in je tako postal Anton Mlakar le varuh imetja svojih nedoletnih otrok. Tako so torej živeli posej vsi trije na obeh posestvih kot preužitkarji. Ker torej Ivan Mihalj ni imel svojega posestva in ne otrok, ni moglo priti med njim in Antonom Mlakarjem do prepisa

zaradi dajatve užitka, temveč sta se sprla le zaradi tega, ker se je Ivan Mihalj vnešaval v vzgojo otrok Antona Mlakarja, česar pa ta nikakor ni hotel dopustiti. Pri takem prekanju sta se dejansko spopadla in je seveda povsem naravno, da je 36-letni Anton Mlakarzlakha zmogel 70 let starega moža svoje tete Ivane. Ker je pa Anton Mlakar le prehodno poškodovan Ivana Mihalja, se mora slednji zdraviti v novomeški bolnišnici, dočim bo Anton med posla s sodiščem.

Okameneli gozd

Med Batumom in Ahalzikom v Kavkazu leži v grobu, ki izvira iz ognjeniških izbruhov v terciarni dobi, okamenel gozd. V tem gozdu so rastline, ki so že davno izginile s površja zemlje. Gozd pokrivajo plasti ognjeniškega pepela.

Zavoljo tropskih deževij, ki so bila v tistih časih značilna za to ozemlje, in zavoljo kremenčeve kisline v pepelu so pokopana drevesa v mnogih tisočletjih okamenela. Pri tem so se ohranila tako dobro, da imajo še vsa debla, veje in liste. Domnevajo, da bodo v okamenelem gozdu našli tudi ostanke predpotopnih živali.

Rumunska Duse

Najslovitejša rumunska igralka iz konca preteklega stoletja, Agata Barsescu, je umrla te dni v starosti 81 let. Imenovali so »rumunska Duse«. Bila je 10 let tuča članica dunajskega dvornega gledališča ter je naštetokrat gostovala v tujini.

SPORT

Tekmi v znamenju sprave

Obe tekmi najboljših klubov Beograda in Zagreba sta se končali 1 : 1

Zaradi končanega ligaškega jesenskega tekmovanja so nekateri zagrebški in beograjski klubi izrabili priliko, da se med sebojno pomerijo v prijateljskih tekmah. V tem pogledu je bila večerajšnja nedelja pomembna zlasti zato, ker so se po dolgem času spet srečali beograjski in zagrebški klubi s pomirnitvijo v najvišji nogometni ustanovi je prišlo do pomirjenja tudi med zagrebškimi in beograjskimi

klubih, kar bo nedvomno dobro vplivalo na nadaljnji razvoj nogometa v Jugoslaviji. Po dogovoru so se srečali najmočnejši zastopniki Zagreba in Beograda in sicer je bila ena tekma v Zagrebu, druga pa v Beogradu. Obe sta se končali neodločeno in je tako ostalo vprašanje, katero izmed obeh mest je boljše, odprto.

V naslednjem poročila:

Crnobori in Abram sta bila marljiva kakor vedno.

Tekmo je sodil g. Mehle. Občinstvo je živahno pozdravilo uspeh domačega moštva.

Ostale nogometne tekme

Novi Sad : Bačka : Vojvodina 3:1 (2:1) v soboto

Subotica : Bačka : Vojvodina 4:3 (1:0) v nedeljo

Čakovec pojde s Hrvati

V Čakovcu so bila v soboto pogajanja med zastopniki Hrvatskega nogometnega saveza in obema čakovskima kluboma, da bi oba kluba igrala v zagrebškem podsavezu oziroma hrvatskem savezu. Sklenjeno je bilo, da se bosta oba čakovska kluba izločila iz LNP in da bosta odslej pripadala hrvatskemu savezu, vendar bosta do konca sedanjega prvenstvenega tekmovanja še igrala za Slovensko nogometno zvezo.

Gozdni tek SK Reke

Včeraj je priredil SK Reka gozdni tek za smučarje s startom in ciljem na Strelšču pod Rožnikom. Proga je bila dolga nad 5 km. Tekmovalci so bili razdeljeni v dve skupini. Prva je morala progo preteči dvakrat, druga samo enkrat. Proga sama je bila dobro izpeljana, imela pa je napake, da je bila znatno daljša in zaradi strmih vzponov tudi izredno težka. Vodila je od Strelšča ob Večni poti in je nato prečkala Glinačko, odkoder je nato vodila preko travnikov in polj nazaj na rožniški hrib, kjer se je po strmim klanec spustila nazaj na cilj. Na startu je bilo okoli 20 tekmovalcev, po večini smučarjev in je bila tudi proga skoraj tipična smučarska.

Tehnični rezultati so bili:
I. skupina: 1. Kien (Ljubljana) 42:03, 2. Starnan (Lj.) 45:14, 3. Jerman (Platina) 46:20, 4. Hvale (Reka) 46:22, 5. Metlar (Lj.) 50:14.
II. skupina: 1. Dobrave (Ilirija) 21:38, 2. Drovencik (Lj.) 21:52, 3. Megušar (Ilirija) 21:53, 4. Mikuž (Lj.) 21:58, 5. Bašin (Sokol) 23:55. Na progi so izstopili štirje tekmovalci. Prva nagradalca obeh skupin sta prejela lične diplome.

Hermesovi kolesarji so zborovali

Danes dopoldne je polagala delovna kolesarska sekcija ZSK Hermesa bilanco svojega dela v preteklem letu. Občni zbor je bil v Habjanovi gostilni v šiški in udeležilo se ga je precej prijateljev in članov Hermesa. Ljubljanski kolesarski podzvez je zastopal predsednik g. Vospemnik, kolesarski klub Zarjo iz Zgornje Kašija pa njegov predsednik Plančar. Občni zbor je pokazal, da Hermesova sekcija res marljivo dela in da je trenutno vodilna v kolesarskem sportu v Sloveniji.

Iz tehničnega poročila g. Maverja je posneti, da so Hermesovi dirkači startali na številnih domačih in mednarodnih dirkah, udeležili so se raznih prvenstev, podsaveznih in državnih in želi tudi lepe uspehe. To velja predvsem za dirkače Ivana Peternela, ki se je med drugim udeležil 6-dnevne etapne vožnje po južni Srbiji, kjer je v hudi konkurenci zasedel 9. mesto, dočim je bil pri zvezni dirki v Celju prvi, prav tako tudi na proslavi 10-letnice nekega sportnika v Slovenem Gradcu. Da je Peternel res izvrsten dirkač in ponos Hermesa, pa se vidi po tem, da je v lestvici najboljših dirkačev iz vse države na 4. mestu. Tudi drugi Hermesov dirkač, in sicer Pavle Premk, je beležil več večjih uspehov. Bil je prvi na podsaveznem prvenstvu in ljubljani, prav tako zmagovalac v dirkah olimpijskega dne, razen tega pa se je ugodno plasiral še na raznih drugih dirkah. Uspehe so imeli še drugi Hermesovi dirkači.

Po poročilih načelnika, tajnika, blagajnika in tehničnega referenta, je bila stara odbor soglasno podana razrešnica. Nato pa je bila na predlog vsega članstva predložena enotna lista novega odbora, ki je bila soglasno sprejeta. Izvoljen je bil naslednji odbor:

Častni načelnik podpolkovnik J. Jaklič, načelnik Ivan Otrin, podnačelnik Ulrik Vospemnik, tajnik Metod Gregor, blagajnik Rudolf Žnidarič, tehnični referent Maver Ivan in odborniki: Jakob Cigler, Rudolf Švajcer, Mirko Šlibar in Danilo Predalič. Po volitvah je dobil besedo novi načelnik, ki se je zahvalil za izkazano zaupanje in nato podal smernice bodočega dela, nakar je lepo uspeli občni zbor zaključiti.

Olimpijske igre v Helsinkih so odpovedane

Takoj po pričetku sovražnosti med Poljsko in Nemčijo na eni strani ter med Anglijo in Francijo ter Nemčijo na drugi strani, je bilo precej dvomljivo, če bo moč olimpijske igre leta 1940, ki so bile določene v Helsinkih, izvesti. Prišli in delavni Fini so bili sicer optimistično razpoloženi in so nadaljevali s pripravi na polnem tempu. Izpolnjevali so kramni stadion v Helsinkih, gradili olimpijsko vas in razne druge sportne naprave, ki naj bi

služile sportnikom v plemeniti mednarodni borbi. Žal, pa je bil njihov optimizem preuranjen. Tudi nad Finsko so se začeli kmalu zbirati temni oblaki. Napetost med malo Finsko in njeno orjaško sosedo Sovjetsko Rusijo je narasla od dne do dne, nazajlo je, da se bodo dale težkoče in nesoglasja kako premostiti in da bo Finska svoj spor z Rusijo na miren način poravnala. Toda prišlo je drugače, Sovjetska Rusija ni odnehala in danes se Finska nahaja v vojni. Zaradi tega je seveda iluzorna vsaka misel, da bi mogle biti prihodnje leto v Helsinkih olimpijske igre.

O tem je razmišljala tudi mednarodni olimpijski odbor, ki je imel te dni svojo sejo. Odbor je proučil vse možnosti in na posled je prišel do sklepa, da je najbolje, da se olimpiada 1940 odpove. Predsednik mednarodnega olimpijskega odbora grof Baillet-Latour, naslednik barona Coubertina, očeta modernih olimpijskih iger, je včeraj objavil, da so olimpijske igre v Helsinkih odpovedane. Namestu plemenitega tekmovanja v sportu, namestu viteških orb telesa in duha, bodo peli svojo žalostno pesem topovi...

Program GZSP

za sezono 1939-40

V decembru: medkubuska štafeta tekma 4x3 okrog Jesenic priredi SK Bratstvo.

24. XII. 1939—1. I. 1940 mladinska smučki tečaj v Mojstrani, priredi SK Dvojmojstrana.

26. XII. 1939 medkubuska damska slalom tekma na Rožici, priredi TK Skala.

26. XII. 1939 medkubuska slalom tekma za seniorje (za bukoav pokal) na Rožici, priredi TK Skala.

26. XII. 1939 medkubuska tekma za seniorje in juniorje na Jesenicah, priredi SK Bratstvo.

26. XII. 1939—31. XII. 1939 klubski mladinski tečaj na Črnem vrhu, priredi ASK Gorenjec.

31. XII. 1939 rezervirano za smučki klub Bohinj.

1. I. 1940 rezervirano za TPD Kranjska gora.

6.—7. I. 1940 klubski dan.

6.—7. I. 1940 savezne smučke tekme Boka krajčevine Jugoslavije.

13.—14. I. 1940 medkubuska klasič, kombinacija na Jesenicah, priredi SK Bratstvo.

14. I. 1940 klubski smuk na Zelenici, priredi SK Tržič.

14. I. 1940 medkubuski tek na 18 km in medkubuska skakalna tekma v Kranju, priredi SK Poljane.

Proslava desetletnice GZSP:

19.—21. I. 1940 III. izlet gorenjskih smučarjev v zvezi z državnim prvenstvom v klasični kombinaciji (event, tudi alpski kombinaciji, mladinsko in damsko prvenstvo).

27.—28. I. 1940 državno prvenstvo v alpski kombinaciji (v slučaju, da bi se isto ne vršilo ob priliki III. izleta gorenjskih smučarjev).

28. I. 1940 medkubuski tek na 18 km na Poljanah, priredi SK Kovinar.

2. II. 1940 medkubuski mladinski slalom pri Sv. Križu, priredi TK Skala.

4. II. 1940 medkubuska sankajska tekma pri Sv. Anli, priredi SK Tržič.

4. II. 1940 medkubusko mladinsko prvenstvo v teku in skokih v Mojstrani, priredi SK Dvojmojstrana.

4. II. 1940 medkubuska slalom tekma na Črnem vrhu, priredi ASK Gorenjec.

11. II. 1940 medkubuski smuk na Zelenici, priredi SK Tržič.

11. II. 1940 medkubuska sankajska tekma na Črnem vrhu, priredi ASK Gorenjec.

11. II. 1940 medkubuski mladinski tek v Begunjah, priredi SK Begunje.

18. II. 1940 medkubuski smuk na Markeljavi planini, priredi SK Bratstvo.

18. II. 1940 medkubuska štafeta 4x10 km in medkubuska skakalna tekma, priredi SK Dvojmojstrana.

25. II. 1940 medkubuska sankajska tekma pri Sv. Anli, priredi SK Sv. Ana.

3. III. 1940 medkubuska alpska kombinacija za seniorje na Rožici, priredi TK Skala.

3. III. 1940 medkubuska sankajska tekma pri Sv. Anli, priredi SK Sv. Ana pri Tržiču.

10. III. 1940 klubski seniorski smuk na Kofcah, priredi SK Tržič.

Krasna dela ženskih rok

Razstava, ki zasluži splošno zanimanje, ostane odprta do božiča

Ljubljana, 3. decembra.

V prostorih Splošnega ženskega društva je bila danes odprta in bo ostala odprta še tja do Božiča razstava narodnih vezenin. Marljivim članicam posebnega društvenega odseka, ki so si stavile nalogo propagirati narodno vezenino, je prizadevanje pod vodstvom g. Mare Opašičeve in Marjane Lindtnerjeve odlično uspelo. Na razstavi, ki je sicer skromno skrita v društvenih prostorih, je zbrano mnogo krasnega dela spretnih ženskih rok. Društvo je z namenom, da s pridom zaposli naše revne delavke, samo nakupilo potrebni material, zbralo vzorce vezenin in oddalo v delo različne prtiče, blazine, albume in druge stvari. Izvršena dela je potem odkupilo in jih je sedaj razstavilo z namenom, da jih prodajo. Upa pri tem, da bo pri našem občinstvu prav ob času nakupov miklavževih in božičnih daril našle na polno razumevanje, ki se bo izkazalo v tem, da bo posegalo pridno po teh povsem izvršnih domačih delih mnogo rajši kakor po tujih, uvoženih proizvodih.

Ogled razstave bo lahko slehernega prepričal, da so se članice posebnega odbora Splošnega ženskega društva povsem resno lotile naloge, ki so si jo zastavile. Marljivo so v muzeju izbirale in prerisovale originalne domače vzorce z raznih blazin, peč in prtičev. Posegle so tudi po bogati šišavi zbirki narodnih vezenin. Ob zadnji razstavi

domačih vezenin, ki so jo priredile na jesenskem vselesnjem, se je za njihovo prizadevanje in iskanje zavzel tudi akademski slikar Matija Jama, ki jim je dal ljubeznivo na razpolago svojo zbirko belokranjskih vezenin, ki so jo bil nabral na svojih popotovanjih. Mnogo vzorcev so članice posnemale tudi po prilogah »Ženskega sveta« ki je vsledkar znal priporočati bogate domače zaklade vzorcev za vezenino.

Tiste, ki so že danes prihitile na razstavo, je presenetila velika natančnost in vestnost, ki so jo članice pokazale ne le pri izbiri izvršnih vzorcev, temveč tudi pri izbiri odlične kakovosti uporabljenega materiala. Vsa dela, tudi pravkar nova zbirka izredno okusnih albumov, so izdelana na najfinjšem platnu. Veliko pozornost so vzbujale tudi lutke, predstavljajoče kranjske Mieke in Janezke, ki bi gotovo mogli biti prav lepa in povrh še z narodnostnega vidika pametna zamena za drage in ne vedno prav okusne uvožene punčke. Vsi ti, tako po svojih vzorcih kakor po izdelavi povsem domači in originalni izdelki pridnih ženskih rok nikakor niso na razpolago za nakup po takšnih cenah, da bi se jih morali bati. Nasprotno, skrajno zmerne cene presenečajo sprito dejstva, da za marsikatero uvoženo industrijsko proizvodnjo plačujemo brez pomisleka in oklevanja mnogo več. Razstava se priporoča sama in je res vredna obiska.

Objave

Gostovanje Stanka Preka v beograjskem radiu. V torek ob 14. bo v beograjskem radiu gostoval priznani slovenski virtuoz na kitari Stanko Prek. Izvajal bo pretežno Paganinijev spored. Opozarjamo beograjske Slovence, pa tudi druge poslušalce radija na to redko umetniško prireditve. Gostovanje Stanka Preka pomeni prvi nastop slovenskega umetnika v beograjskem radiu.

O povišanju cene mleku objavlja Mlekarsko društvo za Ljubljano in okolico naslednje. Obveščamo, da se nanaša naše obvestilo samo na člane Mlekarskega društva za Ljubljano in okolico ter njihove odjemalce, katere prosimo, da navedeno

omno 250 dia za liter lojalno vzamejo na zmanje.

Nov grob. V splošni bolnici je po kratkem trpljenju umrla v starosti 61 let gospa Amalija Kraljeva, žena čevljarkega mojstra iz Ljubljane. Pokopnica, ki je bila iz znanje Jurmanove rodbine v Ljubljani, sestra optika g. Jurmana, je bila prej uslužbenka v tobačni tovarni ter je zdaj živela v pokopju. Pri šestih križih je bila še mladostno čvrsta. Čeprav je živela v skromnih razmerah, je bila izredno dobra in nihče ni odšel od nje praznih rok. Dolga leta je bila tudi članica pevskega društva Krakovo-Trnovo. Pokopali je bodo danes, v ponedeljek ob 16. Pogreb bo iz mrtvašnice splošne bolnice na pokopališču k Sv. Križu. Maša zadušnica bo v torek 5. t. m. ob 7. v trnovski cerkvi. Pokojni lep spomin, žalujočim naše sožalje!

Naše gledališče

D R A M A

Ponedeljek, 4.: zaprti.
Torek, 5. ob 15.: Snegulčica. Obisk sv. Miklavža s spremstvom in obdarovanje otrok. Izven. Znižane cene.
Sreda, 6.: zaprti.

O P E R A

Ponedeljek, 4.: zaprti.
Torek, 5.: zaprti.
Sreda, 6.: Gorenjski slavček. Red sreda.

»Snegulčica« in Miklavž v dram. V torek popoldne bo mladinsko predstavo Pavla Golie »Snegulčica« z Ančko Levarjevo v naslovni vlogi, obiskal tudi sv. Miklavž s svojim številnim, lepim spremstvom in bo otroke, ki bodo pri predstavi, tudi obdaroval. Darila je poslati najkasneje do začetka predstave, do 15. ure k vratarju v dramo. Morebitna navodila ali opozorila otrokom, ki naj jih Miklavž pouči, je treba priložiti na posebnem listku poleg imena k darilu.

R A D I O

Ponedeljek, 5. decembra

Ljubljana 7: Jutrnji pozdrav, napovedi, poročila. — 7.15: Veseli zvoki (plošče). — 12: Po naši domovini (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.20: Koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 18: Zdravstvo mladostne dobe: Bistvo spolnega nagona (dr. A. Breclj). — 18.40: Mesečni slovenski pregled (prof. Fr. Vodnik). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nac. ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Več manire — brez zamere (g. Fr. Govekar). — 20.20: Prenos iz Zagreba: Večer skladatelja Jakova Gotovca. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za odidh igra radijski orkester.

Beograd 17.45: Narodna glasba. — 18.20: Pesmi. — 19.40: Narodne pesmi. — 20: Govorčev kompozicijski večer. — 20.40: Zvočna igra. — 21.50: Pevska ura. — 22.20: Laha in pesna muzika. — Zagreb 17.15: Godba na harmoniko. — 17.45: Klavirske skladbe. — 20: Gotovčev kompozicijski večer. — 22.30: Laha in pesna muzika. — Sotija 18.15: Narodna glasba. — 19: Koncert orkestra. — 20: Simf. koncert. — 21.15: Plošče. — 21.30: Laha in pesna muzika. — Dunaj 16: Laha godba orkestra. — 17.10: Plošče. — 19.15: Slike s Finske. — 20.15: Koncert orkestra in pevcev. — 22: Laha in pesna muzika. — 24.10: Nočni koncert. — Berlin 20.10: Nemška glasba. — 21: Koncert berlinske filharmonije. — 22.30: Operni odlomki s plošč. — 23.10: Vesela muzika. — 24.10: Nočna oddaja.

Brezplačna železnica

Na severozapadu Indije, v goratem ozemlju proti afganistanski meji, imajo nenavadno železnico. Nobenemu potniku s to železnico ni treba kaj plačati. Divji gorski rodovi v teh krajih so zelo ubogi in poti so težko prehodne. Zato je železnika uprava odredila, da na tej progi ne bo pobirala voznin. Proga veže zadnje uradno indijsko vojaško oporišče z afganistanako mejo in zgradili so jo prvotno iz strateških razlogov.

Plavajoča tvornica

Na Danskem so pravkar dogradili prvo plavajočo tvornico. Gre za napravo v pristanišču Thyborepu na jutlandskem severozapadu. V tej tovarni bodo pridelovali ribjo moko. V plavajoči tovarni so namestili vse za to potrebne stroje in naprave. Za tovarno tako nenavadnih lastnosti so se odločili, ker je mogoče, da bi se dovos rib v tem delu danske obale kdaj zavril, pa bi plavajoče podjetje odvelki potem pač do donosnejših ribjih lovišč.

NAGRADNA KRIŽANKA

BESEDE POMENIJO:

Vodovarnost: 1. domišljavec (tujka), 2. mož, ki je prvenstvo prodal za silekdo leče, 10. voziček, 11. prislov kraja, 13. riba, 14. okrajšava za oznako glasbenega dela (tujka), 15. odposlanec, prinašalec novice, 17. nikalnica, 18. vedno, na veke v srbohrvaščini, 20. naziv, 22. del glave, 24. svetlo mesto, 25. moško krstno ime, 26. žensko krstno ime, 27. stara oblika veznička + oblika glagola roditi, 30. človek veliki oči, 31. kraj pri Mariboru, 33. oev, tok, 35. nemška reka, 36. karta v igri, 37. pihalno, posoda, 39. oblika pomožnega glagola z nikalnico, 40. vrsta torbe, 42. mesto v Rumuniji, 43. blagor, kdor ga ima.

Navpične: 1. pokrajina v Jugoslaviji, 2. grški pesnik, 3. kača, 4. medmet, 5. predlog, 6. gosposkna v angleščini (fonetično), 7. judovski očak, 8. nalašč, 12. preglednik (tujka), 15. a, z v srbohrvaščini, 16. samo, 18. strup, 19. časomer, 21. zbiranik v latinščini (fonetično), 23. druga oblika za kemijski, 23. zamek, 29. zlat v francoščini, 30. glavno mesto Kanade, 32. osnova številnega sistema, 34. denarno nakazilo, 37. sladka jed, 38. pekel starih Grkov, 40. okrajšava za približno, okrog (tujka), 41. polimer.

Nagrado v znesku 100 din

Je žreb tokrat naklonil Emilu Kržišniku v Ljubljani, Zidovska steza 6, troje nagrad v knjigah pa si dele Rudolf Pirman v Ljubljani, Tyrševa cesta 6-II.

Viljem Poljšak, »Induhlati, Jarše, p. Domžale, in Gustav Rosina, cand. iur., Ormož 95.

»Košček sreče« na Šentjakobskem odru

V četrtek so Šentjakobčani uprizarili Skutekega prirščno delce »Košček sreče«. Vsebina je na kratko sledeča: Nežka, preprosto kmečko dekle, pride sliž v mesto. Tu se počuti strašno sama, ker nima človeka, s katerim bi se odkrito pogovorila. Iz te osamelosti jo iztrga gospa Pustova, duhovita in prekanjena trgovka, a v bistvu dobra ženska. Izmisli si nekega Franca Kovača, češ da se zanima zanjo. Ta namišljeni Kovač zbolí. Nežka ga gre v bolnišnično obiskat in tam res najde resničnega Franca Kovača, brezposelnega delavca. Drug drugemu sta si všeč in po raznih zapletkih in razpletkih pride do srečnega konca.

Vsa teza te igre, ki je razdeljena na 11 slik, leži na omenjenih treh osebah Gospo Pustovo je izvrstno kreirala g. Bučarjeva, Nežko je prepričljivo podala gđ. Grgrjevičeva, prav dober je bil tudi Kovač g. Battelina. Zelo dober je bil g. Moser v vlogi Lojzeta Pusta. S celoto igrano so bile tudi mnogoštevilne epizodne vloge. Majerjeva gđ. Mlekusičeva, Sonja gđ. Nenadočevičeva, kuharice Polde Pugljeve, vzgojiteljica gđ. Hočevarjeva. Turli Novak g. Kardelja, Rdeča Flora gđ. Tkalečeva, stanodajalke gđ. Čučkove, delovodja Matjašič g. Plevela, zdravnik g. Lombarja bolniška sestra gđ. Opekove, gostilničarka gđ. Prahove, hišnik g. Grgrjevičeva, hišnica gđ. Gombačeva, dalje dve služkinji, ki sta jih igrali gđ. Porentova in gđ. Hrenova in natak g. Jeršina.

Rob

Ne pozabite da je Miklavž pred durmi

in spomnite se na trdko

Foto Tourist — Lojze Šmuc LJUBLJANA — ALEKSANDROVA C. 8, in podr. PRESEKNOVA 9,

kjer dobite primerno Miklavžovo darilo za vsakogar in za vsak denar.

Velika izbira šaljev, predmetov, najnovjših igrac, šatulj, nečeserjev, manicur itd.

Miklavž je mnogo nakupil...

Nenavadno živahna nedelja — Velik promet po ulicah in trgovinah

Ljubljana, 3. decembra. Miklavžovo nedeljo smo danes preživeli v Ljubljani v znamenju zanimivega nasprotja. Medtem ko je bil čez nedeljo prvič po svetovni vojni ukinjen ves promet z avtomobili in motokoli, je vendar bilo po ljubljanskih ulicah toliko razgibanosti, da enake ne pomnimo že nekaj Miklavževih nedelj. Že jutrnji vlaki so bili polni in so pripeljali v Ljubljano mnogo staršev z otročki, koprnečimi po razkošju Miklavževih obilja v izložbah ljubljanskih trgovin. A starši so porabili priliko, da takole mimogrede nakupijo tisto, kar bo sivolasi dobrotnik otrok v noči od torka na sredo položil v škorenj ali na krožnik. Popoldne so prišle v Ljubljano še nove množice. Prometni redarji tokrat res da niso imeli opravka z vozniki, ker je bilo po ulicah le tu in tam čuti enakomerni topot izvoščkov, pač pa so morali poučiti tega in one ga deželana, ali pa so celo pomagali iskati kakega izgubljenega sinčka.

Kakor vse kaže, je letos Miklavž najbolj naklonjen trgovcem. Skoraj ni bilo v osrčju mesta trgovine, kjer se ne bi bilo gnetlo

kupcev. Denar je našel svojo pot iz štedilnikov ali celo iz nogavic med beli svet. Ljudje so kupovali najrazličnejše potrebščine, predvsem pa obleko in galanterijo. Po ulicah se niso primerile kake posebne nesreče. Prav zadovoljni z obiskom Ljubljane so se stari in mladi, več ali manj obloženi s skrivnostni polnimi zavoji, vračali na svoje domove.

Medtem ko se je vreme dopoldne in v prvih popoldanskih urah za silo držalo, se je proti večeru začelo kujati, in se je nad Ljubljano zlo precej dežja. Kakor v okolici, so bile tudi v Ljubljani ves dan dobro obiskane gostilne. Kavarne so takisto imele precej gostov. Mnogi so si tudi privoščili nedeljskega razvedrila v gledališču. Pri popoldanski mladinski predstavi v Drami je obiskal mladino Miklavž starejša pa je v operi razveseljeval sveti Anton, vseh zaljubljenih patron. Tudi kinematografi so bili dobro obiskani. Tako je bila današnja Miklavževa nedelja v celoti tako živahna, kakor da smo srečali najboljše konjunkturo in v najprijetnejši dobi, ne pa blizu zmed nove svetovne vojne.

Zagonetna smrt v strugi Ljubljance

Pokojnik je trgovski sluga Jože Kalin

Ljubljanska policija stoji pred precej zamotano nalogo. Davi, ko je še lažla trda tema nad mestom, so opazili v strugi Ljubljance pred staro cukrarno na Poljanskem nasipu utopljena, čigar identiteta je za enkrat sicer pojasnjena, ne pa še njegova smrt.

Nekoliko po 6. je bila policijska stražnica na Poljanah obveščena, da leži v Ljubljani na sipini sredi vode neki možiki. Tja je odšel stražnik. Ko je takoj sprevdel, da je neznanec že mrtve, je poklical na pomoč reševalce. Kmalu nato so pohiteli na Poljanski nasip reševalci s trenažnim vozom in že čez nekaj minut so utopljence preko škarpe potegnili na breg. Pri mrtvecu so našli listine, po katerih so ugotovili, da je pokojnik trgovski sluga Jože Kalin, rojen 1885. v štirih pri Ajdovščini in pristojno v Ljubljano. O moževih

smrti je bila obveščena njegova žena, bivajoča v cukrarni.

Kako in kdaj je zašel Kalin v Ljubljano, je zaenkrat uganka, ki jo bo skušala policija razvozlati. Nekateri okoliščine mečejo precej čudno luč na njegovo smrt. Ali je postal nesrečni Kalin žrtev zločina? Policija je takoj ukinila obširno preiskavo in nekoga že aretirala. Komisija, in sicer zdravstveni svetnik dr. Lužar in dežurni uradnik g. Podobnik, ki je pregledala mrtvega, sicer na truplu ni opazila nobenih vidnih poškodb, zadanih od kakega udarca ali sunka. Ugotovili je le mogoča, da je Kalin utonil. Vsekakor bo njegovo zagonetno smrt temeljiteje pojasnila obdukcija. Seveda pa so mogoče še druge domneve. Ni izključeno, da je prišel Kalin ponoči nekoliko vinjen domov in da je v temi zgrešil pot ter se preko nabrežja,

ki je sicer zavarovano z ograjo, zakotalil preko tri metre visoke škarpe v Ljubljano. Reševalci sklepajo, da je pač hotel na stran in se je pri tem ponesrečil. Verjetno je, da bo zagonetna smrt Jožeta Kalina kmalu pojasnjena, kar bi bilo tudi v interesu prebivalstva, da ne bo nepotrebnega razburjenja.

Uboj na Drenovem griču

Na tragičen način je danes ugasnilo mlado življenje. V splošni bolnišnici je nekaj po 9. uri izdihnil 25-letni posestnikov sin Jože Jeraj z Drenovega griča 8.

Ko je sosed Jerajevih davi zarana vstal in krenil po cesti proti Ljubljani, je sredi ceste opazil mladega Jožeta, ležečega v mlaki krvi. Sosed mu je pogledal v obraz in videl, da ima vso glavo razbito, da je brez zavesti in da že ugaša njegovo mlado življenje. Nemudoma so bili obveščeni ljubljanski reševalci, ki so kmalu nato prepeljali nesrečnega Jožeta v bolnišnico. Žal pa mu zdravniki niso mogli več pomagati. Takoj po prevozu je nesrečni Jože izdihnil.

Smrt Jožeta Jeraja še ni pojasnjena. Vse kaže, da so ga zjutraj ali ponoči domov se vračajočega napadli pijani domači fantje in ga pretepli s koli do nezvesti. Morda ga je tudi čakal v zasedi zavisten tekmelec in ga oplazil s polenom po glavi. Orožniki so uvedli strogo preiskavo.

Z nožem v čelo

Ob 15.14 so mestne reševalce klicali v Podmliščakovo ulico, kjer je nekdo z nožem napadel prevoznika Ivana Cimpermana. Sunil ga je v glavo, tako da se mu je nož zapil v čelo in mu precej poškodoval nosno kost. Le k sreči ni bilo poškodovano oko, mimo katerega je zdrknila konica noža. Cimpermana so prepeljali v bolnišnico, kjer so mu nudili potrebno pomoč. Zaenkrat ni nevarnosti za njegovo življenje. Za vinjenim napadalcem poizveduje policija.

Ob 17. se je na Aleksandrovi cesti ponesrečila natakarka Avguština Prečernova iz Vintgarja, uslužbena na Lescah. Ko je hotela stopiti na pločnik, ji je spodrsnilo in je padla tako nesrečno, da si je zlomila nogo. Reševalci so jo prepeljali v bolnišnico.

državnih železnic z nalogo, da sestavi predpise za dokončno ureditev delavskega vprašanja, ki naj se potem uvrsti v enoten zakon o državnem prometnem osebeju. Zakon naj bi stopil v veljavo z novim proračunskim letom. Dotlej pa se mora vsem delavcem ne glede na zaposlitev zagotoviti stalnost zaposlenosti v vseh delovnih dneh v mesecu z doseganji prejemki in novimi draginskimi dokladi. Prav tako se mora januarja 1940 izvršiti volitve delavskih zaupnikov za lokalne intervencije, kakor jih imajo že privatni delavci že davno na podlagi zakona o zaščiti delavcev. Takoj se mora tudi ukiniti odtegotanje članskih prispevkov za razna društva preko službenih edinic, da bo slehernemu železničarju opredeljene glede strokovne organizacije svobodna.

Na kraju zborovanja je bilo še sklenjeno, da bo zaradi medsebojnih zvez izhajalo strokovno glasilo »Ujedinjeni železničarji« dvakrat mesečno s članki v slovenskem in srbohrvatskem jeziku, v latinici in cirilici. Službo je bil izvoljen delovni odbor, v katerem bodo delovali predsednik Leopold Brenčič iz Maribora, I. podpredsednik Andrej Andrejaš iz Ljubljane, II. podpredsednik Stjepan Pečnik iz Zagreba, tajnik Franc Zorman in blagajnik Karol Tekauc, oha iz Ljubljane, ter odborniki Vojin Gjorgjević iz Niša, Ivan Stopar iz Ljubljane, Vasa Mitatov iz Kraljeva, Danilo Slovoviz iz Sarajeva, Franjo Kmet iz Zagreba in Franc Brezavšek iz Ljubljane.

Celjska nedelja

Celje, 3. decembra. Sokolsko društvo Celje-matica je danes popoldne v Mestnem gledališču ponovilo svojo akademijo, ki je dosegla že v četrtek lep uspeh. Akademija je bila danes dobro obiskana. Zlasti mnogo je bilo mladine in okolčanov. Občinstvo je nagradilo nastopajoče po vsaki točki z navdušenimi aplavzi.

Sokolsko društvo Celje I je priredilo steno v dvorani Sokolskega doma v Gaberju miklavževanje za članstvo, danes ob 14. na miklavževanje za sokolsko dečo, ob 14. za naraščaj. Društvo je poskrbelo, da je bilo danes obdarovane mnogo revne sokolske mladine. Vse tri prireditve so bile dobro obiskane.

V mesecu novembru je obiskalo Celje 918 (834) Jugoslovenov in 84 inozemcev nasproti 1183 v letošnjem oktobru in 1078 v lanskem novembru. V preteklem mesecu je umrlo v Celju 35 oseb in sicer 11 v mestu in 24 v javni bolnišnici. Pri celjski borzi dela je bilo 1. t. m. v evidenci 334 brezposelnih (282 moških in 102 žensk) nasproti 283 (194 moških in 89 žensk) dne 20. novembra.

Ko se je vračal 37-letni posestnikov sin Konrad Klinar z Ložnice pri Celju v petek zvečer s kolesom iz Laškega v Celje, ga je na cesti v Tremerju napadel neki možki in ga sunil s kolesa. Klinar se je pri padcu močno poškodoval po glavi. Oddal so ga v celjsko bolnišnico.

Posestnik Karel Winter iz Zreč je opazil na stojalu pred neko trgovino v Gaberju pri Celju svoje kolo, ki mu je bilo letos v juniju ukradeno. Obvestil je takoj stražnika, ki je začel paziti, kdo bo prišel po kolo. Bilo pa ni nikogar. Toda kmalu je uspelo dognati, da se je pripeljal z omenjenim kolesom pred trgovino 34-letni delavec Ivan Z. iz Celja. Ko so delavca prijeli, je izjavil, da je kupil kolo od neznanca v Vojniku. Pozneje pa je priznal, da je kolo ukradel. — V Savinji ob levem bregu na Masarykovem nabrežju pa so našli možko kolo, ki mu je manjkalo sprednje kolo. Policija je ugotovila, da je bilo to kolo letos 18. junija ukradeno mesarju Maroltu iz Celja iz neke veže na Kralja Petra cesti. Storiča še niso izsledili.

Ker je bila redna nogometna sezona v Celju preteklo nedeljo zaključena, ni bilo danes v Celju nobene nogometne tekme več. Za nogomet se je začelo »zimsko spanje«.

Tovorni avto s tremi ljudmi v prepadu

Ranjenci se v sarajevski bolnišnici boré s smrtjo

Sarajevo, 3. decembra. Na cesti iz Sarajeva v Zvornik se je na večer narodnega praznika blizu kraja Mokrega primerila strahovita avtomobilska nesreča, katere žrtev so postali trije možiki, tovorni avto, na katerem je bilo sedem ton pšenice, se je prevrnil v 45 m globok prepad. Podrobnosti o nesreči so naslednje:

Trgovca Nikola Raduz iz Pal se je popeljal v Sarajevo s šoferjem Josipom Ekerjem. Nato vori je pšenico na tovorni avto in se vrnil v Mokro. Na trgu v Sarajevu, ga je poprosil Franjo Franičević čevljar iz Mokrega, naj ga vzame na avto. Voznja je m'nevala po sreči. Le ko so bili že blizu Mokrega, je začel šoferju na-

gajati volan, ki je bolj in bolj popuščal. Na ovinku je avtomobil tresel in brzjavil drog, nato je podrl ograjo in se pričel v velikem loku valiti v prepad. Šofer Eker in trgovec Raduz sta v naglici odprla vrata in izskočila. Franičević pa je ostal v avtomobilu, ki je s strahovitim treskom obežal na dnu prepada. Na pomoč so prihili orožniki. Našli so šoferja in trgovca nezavestna, obežala sta po odskoku vsa krvava. V avtomobilu, je takisto ležal nezavest Franičević s hudimi poškodbami. Vse tri ranjence so prepeljali v sarajevsko državno bolnišnico. Njihovo stanje pa je tako težko, da jih bodo zdravniki komaj ohranili pri življenju.

Kolesar je treščil v avto in obležal

Pretresel si je možgane in leži v novomeški bolnišnici

Skocijan, 3. decembra. V petek se je pripetila na škocijskem mostu huda nesreča, ki bo imela gotovo za ponesrečenega kolesarja usodne posledice. Nekaj minut po dvanajsti uri se je peljal s svojim avtom banovinski zdravnik g. dr. Dušan Reja iz St. Jerneja z obiska nekega bolnika proti domu. Dr. Reja je vozil zelo počasi in drugače tudi ni mogel, ker je avto pogнал baš pred mostom in ni imel seveda nikakega zaleta. Vozilo je šlo tesno po desni strani ceste a po nesrečnem naključju je ravno tedaj pridrvel od cerkve po klancu navzdol neznan kolesar. Trčenje je bilo neizbežno. Dr. Reja je zavil čisto na levo, da bi se kolikor mogoče izognil kolesarju. Toda ta je pač s preveliko naglico pridrvel, ker se mu je pač menda zelo mudilo in je z vso silo udaril v zadnji del voza.

Z glavo je kolesar popolnoma strl debelo steklo na oknu avtomobila in je zadnji blatnik čisto zvil. Svoje kolo povsem polnil in dobil nevaren pretres možgan. Ko

je dr. Reja na mestu ustavil, je kolesar ležal vzrak na tleh in je iz ust in ušes močno krvavel. Zdravnik mu je takoj nudi pomoč, ga obežal in naložil v svoj avto, da ga prepelje v bolnico. Orožniki so točno ugotovili dejansko stanje in zaslišali priče. Morda kolesar sploh ni vedel za to ostri ovinek ali pa je kljub temu preveč drzno vozil. Če bi ne bilo avtomobila, bi se kolesar pač zaletel v železno ograjo mostu. Pred odhodom dr. Reje se je kolesar za nekaj trenutkov zavedel in povedal, da je 32-letni Janez Eršič z Jablanice pri Mirni peči. Kaj drugega ni povedal, ker je takoj ponovno padel v omedlevalo in se do bolnišnice v Novem mestu ni zavedel. V bolnišnici so pri njem našli razne listine, ki med drugim povedo da je nedavno pogorel in je z oblastvenim dovoljenjem nabiral darove pri dobrih ljudeh. Na tem klancu so nujno potrebna svarila znamenja, treba pa je tudi gramoz zmetavati dalje na rob ceste, sicer bo še več nesreč.

Zločinsko početje izsiljevalca

Z obrekovanjem je pri trgovski družini izvaljal denar

Ljubljana, 2. decembra. V ljubljanske sodne zapore so privedli Franca Legoviča, doma iz Trsta. Star je 25 let, a je šele pred meseci zapustil zapore, kjer je predsedal daljšo kazen. Aretiral so ga zaradi drznega izsiljevanja, ki ga je Legović že večkrat izvršil. Oglasil se je v neki premožni hiši na Dolenskem in zahteval naj mu omogočijo preselitev iz Ljubljane v Dalmacijo. Trdil je da bo pričel odsluž s popolnoma novim življenjem, zato pa hoče proč od tu in potrebuje denar. Trgovce mu je pomoč odklonil, prav tako njegov sin. Pred odhodom je Legović zagrozil, da bo pokrenil druge korake, da pride do denarja. Nato so trgovci prijavili izsiljevalca. Legović je bil aretiran in prepeljan v ljubljanske zapore.

To je bil zdaj že drugi Legovićev obisk pri dotični, ugledni trgovski družini na Dolenskem. Prvič se je pojavil leta 1934. pri njih ob času, ko sina ni bilo doma. Stopil je pred očeta in začel praviti, kako ga je njegov sin izvaljal na stransko pot življenja in ga zlorabljal ter celo okužil. Zahteval je nekaj tisoč dinarjev, sicer da bo javil zadevo oblastvom. Domači so bili zbežani! Vsiljivemu tujcu so izročili nekaj tisočakov, naka je jadrno zapustil kraj in zginil kakor kavra.

Obupani starši so potem odhiteli k sinu, ki je bil seveda docela nedolžen. Da bi opral sramoto in razkrinkal drznega izsiljevalca, je prijavil vse dogodke oblastvom. Ljubljanska policija je tedaj drznega izsiljevalca aretirala in obtožila. Legović je bil nato obsojen zaradi obrekovanja in izsiljevanja na 14 mesecev zapora.

in na triletno izgubo državljanških pravic. Letošnje poletje je zapustil zapore, a kakor dokazujejo prijave, je tudi drugod poizkušal na podoben način izsiljevati denar. Trgovčevemu sinu je grozil zdaj tudi, da se mu bo maščeval, ker ga je pred dvema letoma naznanil in spravil v zapor. Edino z denarjem bi se dal omeščati in pozabiti na ovrabdo.

Takoj po aretaciji je bil odveden Legović pred preiskovalnega sodnika. Tam je prišlo do dramatičnega prizora. Sredi zasliševanja ko je videl, da se razkriva njegova pestra preteklost, je skočil aretiranec k oknu in ga razbil. Blizu stoječi so ga prijeli. Nato pa je prijel drzni mladenič pest steklenih drobec in jih pogotil. Policisti so sodnega zdravnika, ki je svetoval, naj odvede fanta v Ljubljano, kjer ga bodo preiskali v bolnišnici, če se ni kaj ranil v želodcu. Preden so ga odpeljali na postajo, je zagrozil da bo pri prvi priliki ušel. Zato ga je orožniška patrulja trdo uklenila in prepeljala v ljubljanske sodne zapore. Policija ima zdaj sled še za nekem Legovićevim pomagačem.

Italijanskemu igralcu Dandinju se je zgodilo nekega večera, da je v neki mediji nastopil prezgodaj. Sele prestrašeni pogledi soigralcev so ga opozorili na pomoto.

Dandini pa ni izgubil prisebnosti. »Ali morda motim? Potem prosim, da mi opoistite, pridem pozneje spet,« je dejal sredi prizora, ki se ga ni tikal in mirno odšel. Občinstvo pa je njegovo prisebno nagradilo z aplavzom.

Razstava »Lade« v Jakopičevem paviljonu

je od večeraj odprta in zbija mnogo pozornosti

Ljubljana, 3. decembra. V prisotnosti številnih predstavnikov našega javnega in kulturnega življenja, številnih naših ustvarjalnih umetnikov in drugega ljubljanske občinstva je danes dopoldne ob 11. uri mojster Ivan Vavpotič odprl II. razstavo kluba slovenskih likovnih umetnikov »Lade«. Razstava, ki bo odprta do 23. t. m., je po sodbi vseh, ki so si prvi ogledajo obilno zbirko umetnin, gotovo ena najbolj resnih, kar smo jih v Ljubljani doživeli v zadnjem desetletju. V treh glavnih sobah in še v kabinetu je razstavljenih skupno 119 slikarskih in kiparskih del naših umetnikov od starejših pa do najmlajših, domačim pa se je priključil še beograjski akademski slikar Borivoj Stevanović.

V prvi sobi so razstavljena dela slikarjev Henrika Santlove, Ivana Vavpotiča, Ferda Vesela in Franceta Kosirja ter plastike Ivana Zajca, v desni sobi so dela Mire Pregljeve, Karla Jakoba, Tineta Gorjupa, Franceta Uršiča, Bare Remčeve, Ivana Zajca in Ivana Sajčeva, v levi sobi pa so dela Alberta Sirkca, Saše Santla, Maksima Gasparija, Hinka Smrekarja, Avgusta Santlove, Rajka Šubica, Ivana Sajčeva in Eduarda Salesina iz Trebinja, a v kabinetu razstavljajo še Rajko Šubec, Bruno Vavpotič, Ivan Vavpotič, Tine Gorjup, Ivan Kos, Avgusta Santlova, Saša Santel in Ivan Zajec. Kakor je že po imenih razvidno, je »Lada« zbrala v svojem krogu same znane, starejše in mlajše tvorce naše likovne umetnosti, ne glede na različne struje, ki jih posamezniki in posameznice zastopajo. Toli-ko boljši vpogled v našo ustvarjalno likovno umetnost bo mogla razstava nuditi obiskovalcem, kolikor pestrejšo se v njej zastopane vse smeri in njeni predstavniki.

Ivan Vavpotič je razstavo otvoril z dalj-

šim nagovorom, v katerem je topla pozdravil odlične predstavnike in druge ter se jim pristočno zahvalil za častno udeležbo. Nato je v kratkih potezih razložil zgodovino »Lade«, ki sega že 35 let nazaj, odkar je bila ustanovljena v Beogradu kot prvo jugoslovansko umetniško društvo. V Ladi so se zaoznanili sodelovati umetniki iz Beograda, Sofije, Zagreba in Ljubljane. V vzajemnem tovarištvu so si umetniki iz kulturnih središč južnih Slovanov namenili prevzeti likovno kulturno poslanstvo v južnoslovanskih zemljah. Sijajno so jim še pred svetovno vojno uspeli skupne razstave v Beogradu, Sofiji in Zagrebu, a svetovna vojna je Ljubljancem razprčila dolg, ko je prekrizala načrte in prizadevanja takratnega voditelja slovenske »Lade«, mojstra Ferda Vesela, ki je odromal v zatohle zapore na Gradu, njegovi tovariši pa so se razkropili na vse strani. Po vojni je životvorna le še beograjska sekcija »Lade«, a medtem so nastajala nova društva likovnih umetnikov, novi klubi in zveze umetnikov, pojavljali so se številni napori na raznih kongresih za vzajemno delo jugoslovanskih likovnih umetnikov, kakršnega ti zelo potrebujejo.

Ob sodelovanju mnogih mlajših umetnikov in umetnic so se starejši člani ljubljanske »Lade« končno odločili s skupno razstavo plačati svoj dolg, s katerim so se pred tolikimi desetletji zadolžili. Z danes odprto razstavo so izpolnili obljubo, ki so jo pred desetletji dali svojim tovarišem iz Beograda, Zagreba in Sofije, obenem pa so našemu, umetnost ljubecemu občinstvu odprli vpogled v obilno zbirko svojega umetniško ustvarjalnega dela. Razstavljalcem želimo obilo zanimanja in razumevanja s strani našega občinstva.

Delavci državnih prometnih ustanov

so ustanovili strokovno društvo za vso državo

Ljubljana, 3. decembra. V prisotnosti železničarskih odposlancev iz vseh delov Slovenije in še iz Sarajeva, Siska, Zagreba, Kraljeva in Niša je bilo dopoldne v dvorani Delavske zbornice zborovanje, na katerem je bilo ustanovljeno strokovno društvo delavcev državnih prometnih ustanov. Zborovanje je vodil mariborski zastopnik predsednik pripravljalnega odbora Leopold Brenčič. Po pozdravih raznih delegatov sta predsednik in nato bivši tajnik društva železničarjev Jurij Stanko podala obširnejša poročila o prizadevanjih železničarskega delavstva, da bi si ustvarilo strokovno organizacijo.

Zborovanje je trajalo več ur in so bila sprejeta pravila društva, katerega naloga bo strokovno izobraževanje članov, prizadevanje za izboljšanje njihovega gnetnega stanja, dajanje pomoči in zaščita njihovih pravic v primerih, ki se bodo nanašali na službene zadeve. Član društva bo mogel postati vsak aktivni ali upokojen delavec. Slednji bodo sicer mogli biti redni člani, ne pa tudi člani uprave. Glavna uprava bo vedno v kraju, ki ga do določi kongres. Sprejeti sta bili tudi dve resoluciji. Ona o pravih naglašja, da zbrani predstavniki železniških delavcev in profesionistov sprejemajo navedena pravila z utemeljitvijo, da ima drugo namenečstvo že svoja strokovna društva, katerim je uspelo, da so svojim članom povrnila reducirane prejemke in pravice in mu zagotovila stalno zaposlitev ter redno izplačevanje prejemkov. Delavsko osebje zahteva enake pravice zase in je prepričano, da mu bo možno le z združenjem v enotno delavsko organizacijo spet doseči nekdajne pravice in ugodnosti ter takšne plače, s katerim se bo moglo delavstvo s svojimi družinami pošteno preživljati. Ista resolucija naglašja, da bo novo društvo centralistično in glede pokrovetv za izboljšanje gnetnega in delovnega polo-

žaja, popolnoma samostojno pa bo finančno v samostojnih odborih in tajništvih po poslovnih železniških direktajah. Tako hoče ostati neodvisno od vsakršne politične stranke in bo vodilo edino delavsko politiko. Neodvisno bo tudi od ostalih delavskih sindikalnih central, vendar bo poedini samostojnim oblastnim odborom dana možnost, v okviru zakonskih predpisov sodelovati z drugimi pokreti na njihovem območju, toda le na podlagi sklepov svojih oblastnih skupščin. Stojbo na principu borbe za demokratično svobodo in se bo strokovno društvo borilo tudi proti socialnemu izrabljanju in za dokončno ureditev delavskega vprašanja na železnici. Vsakega mu svojem članu bo društvo dovoljevalo popolno svobodo za njegovo politično udeleževanje po lastnem prepričanju. Do prihodnjega kongresa bo začasen sedež centralne uprave v Ljubljani. Društvo je takoj prijavilo svoj pristop v beograjski akcijski odbor strokovnih društev, v katerem ga bo zastopal delegat iz Niša.

Druga resolucija ugotavlja, da se je položaj železniških delavcev od aprila 1927 stalno slabšal z raznimi redukcijami prejemkov in pravic. Postopno so jim bile odvzete svoj čas zagotovljene pravice do stalnosti, delavskih zaupnikov, sodelovanja v delavskih socialnih ustanovah, v svobodi združevanja, isti čas pa so jim bila nalozena nova bremena z naknadnimi članskimi prispevki za delavski pokojninski fond. Položaj delavcev, aktivnih kakor upokojenih, se je zadnji čas še poslabšal s podražitvijo življenjskih potrebščin. Zato zborovalci zahtevajo, da se jim od 1. decembra letos priznajo nove osebne in redbinske draginske doklade. Razveljavljaj naj se delavski pravilnik in ukine odtegotanje naknadnih članskih prispevkov za delavski pokojninski sklad. Odredi naj se posebna anketa komisija pri generalni direkciji

Nova mladinska knjiga:

„Dedek, povej...“

Tiskovna zadruga v Ljubljani je pravkar izdala belokrajinske pripovedke Lojza Zupanca »Dedek povej...« V dneh pred Miklavžem in božičem bo ljubka knjižnica veselje vsem, ki iščejo mladino dobrega čtiva. Lojze Zupanc je znan mladinski in ljudski pisatelj. Snov za pripovedke v tej knjigi je našel v Beli Krajini, kjer je ostalo mnogo narodnega blaga. Pravilice, ki si jih v tej naši lepi pokrajini pripovedujejo kmetje ob dolgih zimskih večerih ali ki jih pravi dedek svojim radovednim vnukom, je pisatelj obdelal tako, da niso izgubile nič svojega izvirnega soka in da se vendar berejo kakor dobre književne stvaritve. Spisane so v krepkem ljudskem jeziku in razodevajo toplo domačnost.

V knjigi je sedem pripovedk. Prva pripoveduje o skopuškem mlinarju, ki je tri brate prekanil, dokler ni poginil zaradi lastne lakomnosti. Pripovedka »Veter se je maščeval« kaže, kako preprosto ljudstvo posebejla prirodne sile in pripoveduje zabavno zgodbo o jezljivim kmetiči, ki se je hudovala na veter, a veter se je nad njo maščeval in jo naučil pohlevnosti. Da velikost ni vse in da lahko s prebrisanostjo prilikavec užene velikana, nas poučuje vesela pripovedka »Velikan in čevljarček«. Iz naslednje pripovedke »Vrag in Butorajec« izvemo, kako se je kmet iz Butorajca otrekel hudici in kako se je zaradi tega šantavi vrag maščeval nad njim.

O treh bratih pametnjakih in njihovih zvijačah nam pripoveduje naslednja pravljica. Pripovedka »Kdo je bolj neumen« je podobna bosanskim pravljicam v Heru (Erub), ki je na njih zgrajena sloveča Gotovčeva opera. Zbirko zaključuje legenda o čudežnem zvončku, ki ga je dal belokrajinskemu kmetu Kristusu, ko je s sv. Petrom obiskal deželico okoli Gorjanec.

V vseh teh pravljicah živi domači duh, zato je tembolj želeli, da bi se močno razširila med mladino.

Tiskovna zadruga je izdala Zupanceve pripovedke v izredno okusni opremi. Med našimi slikarji jih je malo, ki bi bili v toliki meri kakor Maksim Gaspari poklicani, da ilustrirajo take domače pravljice. Maksim Gaspari je poleg naslovne strani pripravil za to knjižico 24 uspešnih risb, ki izpopolnjujejo besedilo in dajejo knjižnici ne samo večjo lepoto, marveč tudi trajnejšo vrednost. Maksim Gaspari je mojstrsko opravil svojo nalogo. Njegove risbe so prav kakor besedilo vedro in domače. Natisnjene so v štirih različnih barvah, velik del na posebnih listih s celostransko podobo.

Narodna tiskarna je knjigo natisnila s prijetno čitljivimi črkami temnomodre barve, tako da se po vsebini, ilustracijah in opremi pridružuje najlepšim mladinskim knjižicam tekoče sezone. Zaradi teh odlik jo vsem čitateljem toplo priporočamo!